NUMMER 2 DONDERDAG 14 JANUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De Toekomst der Jongeren.

Tot de groote problemen tegenover welke de Overheid zich, in onze dagen, gesteld ziet, behoort de snelle aanwas der bevolking, voornamelijk in onze groote steden.

Het is dan ook verklaarbaar dat in den laatsten tijd zij die van dit onderwerp studie gemaakt hebben, zich doen hooren en hun licht laten schijnen door woord en schriftuur op deze gewichtige zaak, wat dan als gevolg heeft (kan hebben) dat het groote publiek, daartoe in staat gesteld door de verslagen van de pers, er zijn aandacht aan schenkt en er leering uit trekt.

Dit laatste vooral is noodig.

Want, wanneer men zich rekenschap gaat geven van wat het beduidt dat, om een enkel sterk voorbeeld aan te halen, een stad als Den Haag in de [illegible] 30 jaren met een paar honderd duizend zielen toenam en in de volgende 30 jaren een ongeveer even groote toename wordt verwacht, terwijl de andere groote plaatsen hierbij wel achterbleven, maar toch met betrekkelijk geringe verschillen, dan vraagt men zich af wat de toekomst die zoo nabij is, voor het opkomend geslacht in die groote centra baren zal.

Het is hier niet de plaats het probleem als zoodanig te bespreken, het zou geen waarde hebben; noch om beschouwingen te houden over de wijze waarop de samenleving van morgen deze naderende vloedgolven van menschen in kleiner tijdsperiode zal hebben te verzwelgen. De deskundigen zelven zijn het hierover niet altijd eens en al mogen zij op dit punt een meer profetische blik hebben dan de gewone menschen, profeten zijn zij niet.

Alle theorie is „grau", maar daar waar zij pasklaar zou worden gemaakt aan de ontwikkeling van toekomstvraagstukken als het onderhavige, is ze gevaarlijk, „feldgrau".

Evenwel, al lezen de deskundigen de toekomst dan ook niet als uit een boek, hun kennis stelt hen in staat — en het is hun groote verdienste — de te verwachten gevolgen bijtijds te onderkennen en in grove lijnen aan te geven ten bate der Overheid die, leiding moetende geven, er haar voordeel mee kan doen. Ook anderen kunnen er hun profijt mee doen. Want tenzij eene regressie van de bevolkingstoename mocht intreden — waar het er niet naar uit ziet — zal de bestaansstrijd wel voortdurend moeilijker worden en het is om die reden dat het hier vluchtig besproken onderwerp in verband gebracht wordt met de toekomst onzer jeugd, voor wie Nederland nog altijd zulk een prachtig debouché kan aanbieden in Oost- en West-Indië.

En heilzaam zal het zeker zijn voor het jonge volkje in al zijn geledingen der samenleving, — zelfs indien men het vraagstuk der overbevolking afscheidt — indien het zou kunnen worden doordrongen van het besef dat Nederland wel een klein land is maar een groot Rijk en dat ieders persoonlijk belang het beste gediend wordt, niet door bij moeder's pappot te blijven, maar door de wereld in te gaan en dat belang dienstbaar te maken aan de behoeften van ons groote eilanden-rijk in Oost en West, waar voor jongens en meisjes die willen, — en daardoor ook zullen kunnen — nog altijd en tot in onafzienbare tijden, een goede toekomst is verzekerd.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Over het Bevolkingsvraagstuk in Indonesië en de uitbreiding van den Dienst der Volksgezondheid[1)]

door

H. F. TILLEMA.

(Vervolg).

Van de inwerking der kultuur in Indonesië door gebrek aan cijfers, weinig positiefs bekend.

Wanneer we trachten na te gaan hoe de inwerking der Europeesche kultuur op de bevolking van het uitgestrekte Indonesië is geweest, dan moeten we erkennen, dat wij van dien invloed weinig weten. Dit is te wijten aan de omstandigheid, dat Nederland's belangstelling zich beperkte tot *Java* en dan voornamelijk tot de producten die de bevolking van dat eiland met behulp van Westersch intellect, produceerde. Indirect had men het grootste belang bij een ruime en krachtige bevolking, maar in de meening verkeerend, dat die bevolkingsaanwas zeer snel plaats had, had men voor het vraagstuk van de vermeerdering der bevolking weinig belangstelling. Nu is die vermeerdering, die men schat op 500.000 menschen per jaar een veronderstelling, die niet op juiste gegevens berust. Als men wat lichtgeloovig is, gelooft men diegenen, die van meening zijn, dat de bevolking van Java zich van 1800 tot 1920 vermeerderd heeft van ± 4.000.000 tot ± 38.000.000. De bevolking zou zich dus vernegenvoudigd hebben in hetzelfde tijdstip waarop zich die van Engeland, Scandinavië, Nederland, Duitschland slechts verdrievoudigd heeft! Reeds in 1885 merkte Van Kesteren op: „vooralsnog geeft de Indische statistiek niet alleen een onvolledige, maar ook in vele opzichten een onjuiste voorstelling van de werkelijkheid en daarop te wijzen acht ik als plicht. Personen, die niet in staat zijn zelf eenige kritiek uit te oefenen, ziet men hier te lande en in de koloniën de statistiek aangrijpen als een middel om politieke stelsels te toetsen of economische vraagstukken op te lossen en klakkeloos nemen zij die cijfers voor waarheid aan als om het woord van Thiers te bevestigen: „La statistique c'est l'art de préciser ce qu'on ignore." „Van hun overmoedig dilettantisme" — vervolgt van Kesteren — „mag de goed geloovige natie, maar vooral Indië, niet het slachtoffer worden." Ik merk hierbij op, dat v. Kesteren aan de hand van Koloniale Verslagen bewijst, dat de opgaven der bevolkingscijfers niet deugen. Een ander publicist, E. de Waal, schrijft in 1876, dat naar de hoegrootheid der bevolking van Java in 1860 niet anders dan grovelijk gegist kan worden. Voor 1855 wil dezelfde schrijver een correctie aanbrengen van niet minder dan 26 % naar boven! Weet men van de vermeerdering der bevolking niets met juistheid, wel weet men, dat aan de sanitaire toestanden op Java heel wat ontbreekt! Men weet, dat b.v. mijnwormziekte de menschen in hooge mate lichamelijk en geestelijk hindert. Men weet dit al jaren lang! En nu vind ik het vrij besch[...]mend voor ons, dat de Amerikanen moesten k[...]men om de organisatie, die de verbetering ter ha[...] moest nemen, in actie te brengen.

Java's bevolking talrijk, maar de i[n]dividuen vaak slap en zwak.

Talrijk *is* de bevolking van Java, dat is beken[d] maar eveneens bekend is, dat ze vaak slap is, gee[s]telijk en lichamelijk en dat volksziekten hier[o]van grooten invloed zijn. Of nu die ziekten de la[at]ste tientallen van jaren door het intensieve verke[er] zijn toegenomen, of wegen en spoorwegen, hand[el] en verkeer ze hebben bevorderd, ik vermoed h[et] maar weten doet men het niet. Wel is bekend d[at] de groote havensteden in hooge mate besmet zi[jn] met geslachtsziekten, en dat die ziekten het hee[le] land doordringen. Elke suikerfabriek moet e[en] centrum van besmetting zijn. En die geslachtszie[k]ten zijn van groote beteekenis voor het bevolking[s]vraagstuk. Zoo ook tuberculose. Het schijnt d[at] t.b.c. reeds veel voorkomt onder de Javaansche b[e]volking. Dit is ook een kultuurziekte. De een[ige] ziekte die men, practisch gesproken, onder de kn[ie] heeft, is pokken. De bestrijding dier ziekte is [op] Java, de omstandigheden in aanmerking genome[n] zeer goed geregeld. Ook het cholera-spook, dat [w]allen, die lang op Java hebben geleefd, maar al goed kennen, schijnt niet meer zoo gevaarlijk zijn — dank zij de massa-inspuitingen — als vr[oe]ger. Maar de ziekten, die de volkskracht onderm[ij]nen: *mijnwormziekte, malaria*, bestrijdt men n[iet] op krachtige wijze. Hetzelfde is het geval met *fra[m]boesia*, terwijl toch de bestrijding zoo gemakkelijk en men met die bestrijding op zoo sprekende wij[ze] zou kunnen demonstreeren hoe goed Nederland h[et] met den Javaan meent! *Ik weet zeer goed, dat gedaan wordt wat er met de daarvoor beschikba[re] middelen kan worden gedaan, maar de kneep [zit] hem juist hierin, dat er te weinig middelen beschi[k]baar worden gesteld!* Een goed landbestuur die[nt] te streven niet naar het opkomen van een talrij[ke] bevolking, maar vooral naar een, die krachtig is [naar] geest èn van lichaam.

Aan de onjuiste bevolkingsstatistieken schrijf [ik] het voor een groot deel toe, dat dit te weinig wor[dt] ingezien. Men denkt door het treffen van ma[at]regelen, die den economischen bloei bevorder[en] het bevolkingsvraagstuk in het goede spoor te l[ei]den.

Eenzijdigheid schaadt.

Deze eenzijdigheid zal zich wreken, want econ[o]mische verbeteringen gaan gepaard met nauw[er] contact, sneller verkeer en beide bevorderen [de] verspreiding van ziekten en kwalen, waaronder [d]laat ik het noemen maagdelijke bevolking, ze[er] gaat leiden. Dus niet alleen meer havens, me[er] trams, meer spoorwegen, betere wegen voor auto's, meer rubber, meer suiker, meer koffie, me[er] tabak, meer coprah, meer kapok voor de werel[d]markt, meer sawahs, meer rijst, meer poliwid[...] voor den Javaan, maar tegelijkertijd meer salv[ar]san, meer chenopodiumolie, beter inzicht in [de] nooden der bevolking, meer maatregelen die d[en] Javaan beschermen tegen den invloed der maa[t]regelen op economisch gebied, opdat hij niet alle[en] talrijk blijve, maar ook geestelijk en lichamel[ijk] krachtig worde. Dit wat Java betreft.

Invloed der kultuur in de Buite[n]gewesten.

Wanneer we nagaan welke kultuurinvloeden [in] hoofdzaak in de *Buitengewesten* werkzaam zij[n] dan vinden we de volgende: het B.B. (de Comp[a]nie), de Zending, de cultuurondernemingen, ve[r]keer en handel. Het bestuur legt wegen aan, eisc[ht] heerendienst, legt belastingen op, spreekt rec[ht] zorgt met politie of soldaten voor orde en ru[st] streeft naar economische verbeteringen, bevord[ert] het onderwijs, kortom het stelt belang in zoo w[at] alles wat de menschen al of niet interesseert en b[e]moeit zich ook met alles. Moet dit doen. De Ze[...]

1) *Verbetering.* In het vorig Nr. van het Kol. Weekblad is een belangrijke drukfout blijven staan; op blz. 4, linkerkolom, regel 29 van boven: moet 100 % *vervangen worden* door 100 per mille.

Van de gelegenheid gebruik makend, bieden wij den hr. Tillema openlijk onze verontschuldigingen aan dat in het jaaroverzicht (opgenomen in 't laatste Nr. van jaarg. 1925) met geen enkel woord melding is gemaakt van zijn Indische reis in het afgeloopen jaar, ter bestudeering der hygiënische toestanden in de buitengewesten. Het was een niet goed te praten verzuim, dat — naar wij hopen — de hr. T., voor wiens sympathiek streven wij grooten eerbied hebben, o.a. blijkend uit ons Naschrift bij zijne in het K. W. verschenen interessante „Reisbrieven", niet aan opzet zal willen toeschrijven.

Red. Kol. Weekbl.

ding verricht naast haar eigenlijk zendingswerk ook socialen arbeid. Ze voedt jongens op tot goeroe's, meisjes tot huisvrouwen, geeft onderwijs, verbindt zieken en gewonden, heeft hier en daar een ziekenhuisje, bemoeit zich met tal van gewoonten, zeden, gebruiken, die diep ingrijpen in het zieleleven van den Indonesiër. Moet dit doen.

De cultuurmaatschappijen beteekenen in de Buitengewesten heel weinig, op een deel van Sumatra na. Handel en verkeer zijn van grooter beteekenis, omdat hierdoor talrijke verplaatsingen van menschen plaats vinden en veel nauwer contact met de buitenwereld ontstaat, dan dit vroeger het geval is. Ik merkte reeds op, dat contact beteekent: gevaar, vooral in een eilandenarchipel met z'n ± 350 havenplaatsen, waar van quarantainemaatregelen, op zeer enkele uitzonderingen na, geen sprake kan zijn.

In de berichten der zending treft men herhaaldelijk opmerkingen aan over den noodlottigen invloed van het zoeken van boschproducten (dammar, rottan) op het familieleven, hoe het hakken van ebbenhout gepaard gaat met misbruik van jenever en hoe de dobbelzucht er door in de hand wordt gewerkt. Ik weet zeer goed, dat aan dit alles niet veel te doen is, maar ik meen goed te doen op te merken, dat niet alleen Hollandsche visch, maar ook tropisch ebbenhout, tropische dammar, tropische rottan duur worden betaald!

Het is niet mogelijk om categorisch de invloeden van bestuur, zending, handel, verkeer en cultures na te gaan, 1e. omdat hiervoor nauwkeurige kennis noodig is; 2e. omdat er bijna geen gegevens bestaan, cijfermateriaal waaruit men zou kunnen putten. Ik zal me daarom bepalen tot hetgeen ik zelf zag en opmerkte. Dit kan niet anders zijn dan illustratiemateriaal.

Medan en Deli.

Op mijn reis bezocht ik eerst Medan en omgeving. Het viel mij op, dat in het zeer belangrijke cultuurgebied geen inspecteur van de volksgezondheid zetelde. Men zal zeggen: de tabakkers van het Delische zorgen in sanitair opzicht zoo goed voor hun werkvolk, dat een gouvernementsambtenaar er niet noodig is. Men beroept zich op de sterftecijfers van Deli, die zelfs vergelijking met die van er mee in leeftijd en omstandigheden correspondeerende bevolkingsgroepen in Europa toelaten. Maar men vergeet, dat de vitaliteit van een bevolking vooral tot uiting komt in het geboortecijfer en het kindersterftecijfer. Sedert eenigen tijd is Dr. Vervoort bezig door het verzamelen van gegevens kijk op dit vraagstuk te krijgen. Ook de arbeidsinspectie verzamelt materiaal, maar echte belangstelling ontbreekt!

In een uittreksel van een artikel in het Geneesk. Tijdschr. v. Ned.-Indië in de N. R. Ct. van 1 Juli 1925 las ik, dat een arts een onderzoek had gehouden in een bergkampong in het *Gajoe*-land. Hij vond daar een geboortecijfer voor één jaar van 31.4 per 1000 inwoners, welk cijfer hij *hoog* vond. Hij vergelijkt het met het geboortecijfer van Nederland, dat in 1924 bedroeg 26.6 per 1000 [1]).

Onjuiste vergelijking.

Deze vergelijking is onjuist, want Nederland met zijn groote steden is geen vergelijkbaar object. Engelsche en Duitsche schrijvers meenen, dat wanneer bij een tropische bevolking, waarbij elke vrouw trouwt, er praktisch gesproken geen ongetrouwde mannen en vrouwen zijn, en er ook geen kinderbeperking plaats heeft, het geboortecijfer beneden 30 per 1000 is, er ongezonde toestanden heerschen. Het cijfer voor de Atjeh'sche kampong is dus te *laag*! In een andere publicatie wordt geschreven over het kindersterftecijfer op een onderneming in het Delische. Het kwam daar in sommige kampongs overeen met het zeer lage van dat van enkele beruchte kampongs te Batavia. Dit alles niettegenstaande de gezondheidstoestand der volwassenen er goed is. Te verwonderen is het niet, dat het geboortecijfer in het Delische laag, het kindersterftecijfer vaak hoog is, als men weet, dat geslachtsziekten er zeer verspreid zijn en deze leiden tot steriliteit en abortus, terwijl het werk der vrouwen in de tuinen natuurlijk de kinderbehandeling allerminst ten goede komt.

Tuberculose moet in Medan zeer veel voorkomen. Cijfermateriaal bestaat er niet. Te verwonderen behoeft men er zich niet over, dat in het Delische weinig belangstelling voor het bevolkingsvraagstuk bestaat, want men kon steeds putten uit het menschenreservoir Java en invalide menschen terugzenden.

Er is, zoo zei ik, een begin van belangstelling in het Delische. Men moet echter wel bedenken, dat kritiek der medici op de gesties der leidende personen in de cultures daar uiterst moeilijk is! In Deli mag men loven, niet kritiseeren.

Geen onafhankelijk orgaan in Deli, dat controleert.

Daarom zou het zoo nuttig zijn als er in het Delische een onafhankelijk gouvernementsorgaan bestond, dat studie maakte van het onderwerp.

Wil men, om een voorbeeld te noemen, de poenale sanctie afschaffen, dan moet er een vaste, gezonde bevolking zijn, waaruit men de werkkrachten kan putten; de invoer van werkkrachten uit andere streken dient in afzienbaren tijd te worden gestopt, tenminste voor een groot deel.

Van Deli kwam ik op de Karohoogvlakte.

Bataklanden.

Zooals bekend, is er een weg aangelegd van de Bataklanden naar Medan. Die weg is voor de Bataks van groot economisch voordeel gebleken. Het verkeer er op is groot. Maar aan dat verkeer is een zeer groot nadeel verbonden: de Bataks gaan met volle grobaks naar Medan, verkoopen hun producten en een deel van het geld komt terecht in de bordeelen. Daar infecteeren de mannen zich. De mannen gaan terug naar hun woningen en infecteeren hun vrouwen. De vrouwen worden steriel. Omdat de mannen kinderen willen hebben, en ze niet weten dat de steriliteit aan hen zelf ligt, nemen ze een andere vrouw, die ook wordt geïnfecteerd. De afgedankte, geïnfecteerde vrouw zoekt omgang met andere mannen en zoo verspreiden de ziekten zich in korten tijd door een heel volk. Ook het gevaar van tuberculose dreigt, want de infectie wordt door het nauw samenwonen van menschen — eenige gezinnen per woning — zeer in de hand gewerkt. Het is dan ook verklaarbaar, dat de Zending, die dit alles voelt en weet, uitbreiding van cultures, wat gepaard gaat met infiltratie van vreemd werkvolk tusschen de gezeten bevolking, met leede oogen aanziet.

Niet alleen ziekten treden binnen, maar ook andere gewoonten, zeden, gebruiken. De vreemden staan tegenover oude, eerwaardige instellingen anders dan de oude bevolking, waarvan het gevolg is, dat ook op psychisch gebied die oorspronkelijke bevolking uit haar evenwicht geraakt. 't Komt alles zoo plotseling, 't overvalt de menschen zoo en in mijn inleiding wees ik er reeds op, hoe noodlottig dit kan worden.

Sibolga.

Ik kwam te Sibolga, het stadje, dat in sanitair opzicht het troetelkindje van den B. G. D. was. Assaineeringswerken zijn er aangelegd, 't was een lust om het te zien. De malaria was zoo goed als verdwenen. Mag men recente krantenberichten gelooven, dan heerscht er nu weer malaria in vrij hevige mate. Ik schrijf dit toe aan het feit, dat er geen sanitaire contrôle is.

Nias.

Ook Nias bezocht ik. De bevolking lijdt er in hevige mate aan malaria, mijnwormziekte en framboesia. De arts te Goenoeng Sitoli had succes met

[1]) Het geboortecijfer in Rusland is ± 48 per 1000 inwoners.

zijn inspuitingen. Wilde er mee doorgaan en dan nog op intensiever manier. Maar 't werd hem verboden. Het ziekenhuisje daar verkeerde in een toestand, zoo schandelijk, dat ik geen woorden kan vinden om 't uit te drukken. Zooals gezegd: de bevolking lijdt in hevige mate aan genoemde ziekten; ze is apatisch, zwak en slap.

Het militaire kampement te Telok Dalem was 'n verschrikking! De allerhevigste malaria heerscht er. De ligging van het kampement is verkeerd gekozen: vlak bij een moeras. Men dempt het. Als men het tempo van thans volgt, zal het na 7000 jaar gedempt kunnen zijn!

De vrouw een lastdier.

Overal in de Buitengewesten werkt de vrouw als een lastdier. Zelfs in de cultureel hoog staande Padangsche Bovenlanden. Nergens zag ik meer inrichtingen van onderwijs dan daar. Desniettegenstaande lijdt de Menangkabausche vrouw onder het zware werk dat ze moet verrichten om haar kinderen te voeden en te kleeden.

In tal van streken lijdt de vrouw even goed als de man aan malaria, framboesia, mijnwormziekte. Maar de man kan vaak rust nemen, de vrouw moet 's ochtends vroeg al opstaan om het potje voor den man en kroost te koken. Nooit heeft ze rust! Ontspanning evenmin. En de weinige ontspanning die ze had, ontneemt men haar vaak: de eenige ontspanning waaraan ze mee mocht doen, het dansen, werd door de Zending verboden, omdat het gepaard ging met sexueele handelingen, die een Christen niet mag toestaan.

(*Slot volgt*).

Van Week tot Week.

Dinsdag 5 tot Maandag 11 Jan. 1926.

Een wensch van de Koningin en den Prins. H. M. de Koningin en Z.K.H. de Prins hebben met groote waardeering kennis genomen van de plannen, welke zoowel hier te lande als in de *Overzeesche gewesten* ontstaan zijn om H.M. en Z.K.H. blijken van aanhankelijkheid te geven ter gelegenheid van de herdenking van H. D. zilveren huwelijksfeest, hetzij in den vorm eener bloemenhulde, dan wel in den vorm van meer blijvenden aard.

De Koningin en de Prins stellen er prijs op te verklaren, dat het H.M. en Z.K.H. groote voldoening zou schenken, indien de bedragen, die men hiervoor beschikbaar had willen stellen, voor zoover dit thans nog mogelijk mocht zijn, instede daarvan werden bestemd tot leniging van den grooten nood in de door den watersnood geteisterde gebieden.

Grafmonument voor Generaal J. B. van Heutsz. De commissie tot huldiging van de nagedachtenis van Generaal J. B. van Heutsz deelt mede, dat in een van de afdeelingen der tentoonstelling van het Nederlandsch Kunstverbond, te houden in het Stedelijk Museum te Amsterdam, welke tentoonstelling den 9en dezer is geopend, ter bezichtiging zullen worden gesteld de vier op de door de jury uitgeschreven prijsvraag ingekomen ontwerpen van het grafmonument voor wijlen Generaal J. B. van Heutsz.

Het grafmonument, hetwelk zal worden uitgevoerd naar het gekozen ontwerp, zal worden opgericht op de Nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam.

Doorvoering van het Plan-Deterding. De Vereeniging Jan Pietersz. Coen, opgericht naar aanleiding van een voorstel van Sir Henry W. A. Deterding om de belangstelling voor Nederlandsch-Indië te vermeerderen, stelt in 1926 voor enkele leeraren van Midelbaar en Hooger Onderwijs de gelegenheid open een studiereis door Nederlandsch-Indië volgens het z.g. Deterding-Plan te maken.

De reis geschiedt voor rekening van de vereeniging en zal vermoedelijk ondernomen worden in de maanden Juli tot November.

Mr. A. Lens †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 65 jaar overleden Mr. Alexander Lens, oud-advocaat en procureur te Soerabaja.

Dr. J. H. J. van Barmen 't Loo †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 56 jaar overleden Dr. J. H. J. Barmen 't Loo. De overledene heeft als geneesheer naam gemaakt in Indië en was daar vooral bekend als de stichter van het herstellingsoord Tosari, op 1777 M. hoogte op de hellingen van Smeroe en Bromo. Daar vinden tal van malaria-lijders en zij, die kampten met aandoeningen van het darmkanaal, van lever en longen, genezing, terwijl het sanatorium tevens het uitgangspunt is van verscheiden beroemde bergtochten.

In 1910 heeft hij zijn stichting overgedaan en is naar Nederland teruggekeerd.

De totale zonsverduistering op 14 dezer. Het Bat. Nwsbl. schrijft:

Het viel ons op, dat het s.s. Vondel van de Mij. Nederland, 13 Januari a.s. van Batavia vertrekkende, de zon-eclips op 14 Januari zou passeeren.

Bij navraag werd ons zulks door de Mij. Nederland bevestigd en tevens medegedeeld, dat de Vondel instructies zal ontvangen, de vaart zoodanig te regelen, dat het schip juist op het tijdstip der totale verduistering zich in deze schaduwkern zal bevinden.

De passagiers zullen hierdoor in de gelegenheid zijn het zeldzame verschijnsel van een totale zonsverduistering waar te nemen.

Pastoor van Lith S. J. †. Te Semarang is overleden Pater F. G. J. E. van Lith, geb. te Oirschot 17 Mei 1863. De overledene trad in de Societeit van Jezus 26 Sept. 1881 en werd tot priester gewijd 8 Sept. 1894; vóór dien tijd was hij leeraar aan het St. Willibrorduscollege te Katwijk.

Pater van Lith, die de stichter van de Java-Missie is geweest, heeft in Indië zijn geheele leven gewijd aan de Missie in al haar onderscheiden werkzaamheden en vormen. Vooral aan het onderwijs. In verband hiermede nam hij o.m. deel aan een studiereis, uitgaande van de Regeering, naar de Philippijnen, om daar het schoolwezen te bestudeeren. Het door hem ingenomen standpunt ten aanzien van het Ind. onderwijs is door hem meermalen uiteengezet op de onderwijscongressen, zoowel hier te lande als in Indië gehouden. De Javaansche cultuurbeweging verliest in hem een warm vriend; men denke bijv. aan zijn streven naar verheffing der Javaansche taal- en letterkunde.

De teelt der Inlandsche gewassen. Aneta seint dd. 8 Jan. uit Pasoeroean: In Oost-Java werden gedurende het laatste kwartaal van 1925, 200.000 bahoe gronds minder bewerkt voor de teelt van inlandsche gewassen dan over denzelfden tijd van 1924. Madoera is er het slechtst aan toe, slechter dan Kediri en Pasoeroean. In December is echter nog veel bijgeplant.

De pest op Java. In de week van 22 tot en met 28 November werden in totaal 203 pestgevallen gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 11, Temanggoeng 43, Magelang 25, Djocjakarta 5, Goenoengkidoel 2, Soerakarta 12, Bojolali 1, Klaten 36, Sragen 2, Salatiga 3, Kendal 2, Pekalongan 21, Tegal 5, Poerbolinggo 35.

Politieke stroomingen. Naar Aneta uit Bandoeng seinde (*Loc.*) bestaat onder de Chineezen van „betere standing" een strooming voor de oprichting van een organisatie in den trant van den Politiek Economischen Bond. Indien dit niet mocht gelukken, hebben velen het voornemen zich bij den P. E. B. aan te sluiten.

Communisme. De *Loc.* deelt mede, dat de recherche te Bandoeng beslag legde op 500 boekjes, die aldaar ter plaatse zijn gedrukt en waarin Russische en Indonesische studenten vergeleken worden. De inhoud werd opruiend geacht. De schrijver Tadjoedin is gevlucht en wordt gezocht; reeds zijn 400 exemplaren van het werkje in omloop.

Opbrengst Banka-tin. De verkoop van Banka-tin heeft in December f 4.724.336 opgebracht en in het geheele jaar 1925 f 59.518.923, tegen f 57.704.020 in 1924.

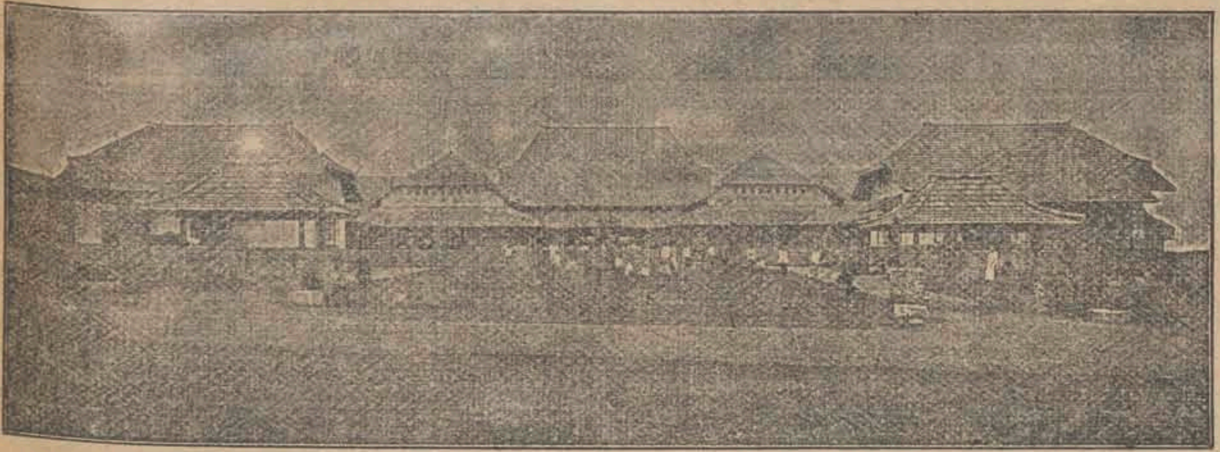
Zendeling Petersen †. Het Zendingsgenootschap der Evang. Broedergemeente te Zeist heeft bericht ontvangen van het overlijden van zijn zendeling F. Petersen te Domburg (Suriname).

Benoemingen. Resident J. Tideman van Menado is benoemd tot resident van Palembang, in plaats van resident O. M. Goedhart, die benoemd werd tot gouverneur van Atjeh en Onderh.

unst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Opleidingskunst in de Van Deventerschool te Semarang [1]).

Het Fransche woord *élever* drukt zoo duidelijk uit ıt onderwijzen zijn moet: *hooger-opleiden*, opvoeden ›or het verstrekken niet zoozeer van lichamelijk, dan el van geestelijk voedsel, waardoor de mensch tot n edeler, verhevener standpunt wordt gevoerd, niet een langs den weg van het verstand, maar vooral

ngs dien van hart en gemoed, door karaktervorming is.

Dr. Rudolf Steiner, een expert op het gebied van voedkunde, zooals de resultaten van het onderwijs n zijn „Waldorfschule" te Stuttgart hebben aangeond, zeide altijd, dat een onderwijzer, zonder echt tist in het vak te zijn, niet geschikt is om de jeugd te voeden. De onder zijn leiding gevormde leerachten zijn dan ook ware onderwijs-kunstenaars georden, die geheel opgaan in hun werk, uit liefde er ziel aan verpand hebben.

Bij een belangstellend bezoek aan de *Van Deventerool* te Semarang, zal wel een ieder, die er rondgeed wordt door de bekwame, hoogst beschaafde Directrice, mevrouw *F. A. Volkers-Schippers*, den inuk krijgen, dat ook dáár die kunst op bewonderensardige wijze beoefend wordt. Men komt er in een er van artistieke harmonie, die weldadig aandoet zeker in de eerste plaats te danken is aan het beer van bovengenoemd „Hoofd" dezer inrichting, die ór alles haar hart bij de opleiding van het Inlandhe meisje laat spreken. Zij verdient dan ook ten lle de Koninklijke onderscheiding, welke haar op 31 ug. j.l. te beurt viel door hare benoeming tot Ridder de Orde van Oranje-Nassau.

Men ziet hare gezond-forsche, tegelijk zoo vriende- innemende verschijning in het wit bij de rechtergangspoort van het fraaie gebouw hierboven weergeven en op het volgende kiekje in het midden tusschen de andere onderwijzeressen, omringd door een htigtal leerlingen, die, over vier klassen verdeeld, en inwonend zijn.

Voorwaar geen kleine opvoedingstaak!

[1]) De clichés werden ons welwillend afgestaan door de Vereeniging „Het Kartinifond.".

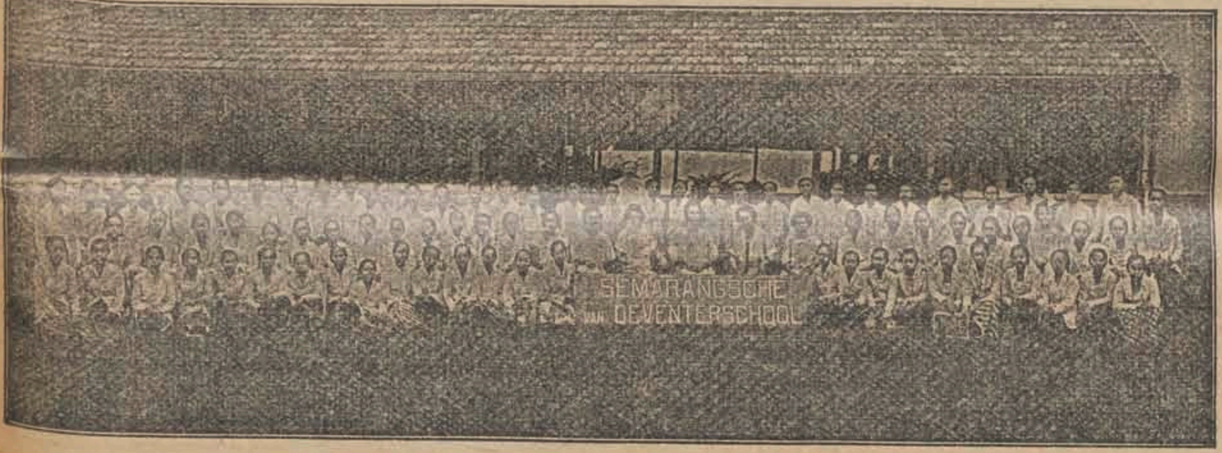
Deze meisjes, die eerst met goed gevolg een Kartinischool of daarmee gelijkstaande onderwijs-inrichting doorloopen hebben, worden daar op doelmatige wijze opgeleid tot goede, verstandige huisvrouwen en moeders, volgens de inzichten van den geestelijken vader der school, wiens naam zij draagt: *Mr. C. Th. van Deventer*. Deze meende terecht, dat eerst na voldoende opleiding, door opvoedkundig onderwijs, ont-wikkeling — het los komen uit belemmerde, knellende wikkels — kan volgen en dat daarbij juist de vrouw, als opvoedster der jeugd in school en gezin, een voorname plaats inneemt.

Aan het jongste (twaalfde) jaarverslag der Vereeniging „Kartinifonds" ontleenen wij het volgende:

„Daar de school, behalve voor opleiding tot de gezinstaak, mede bestemd is tot vorming van fröbelonderwijzeressen, is er een leerschool aan verbonden om de meisjes der hoogste klassen in de gelegenheid te stellen practisch les te geven. Zoolang niet over een voldoend aantal kinderen in de leerschool kon worden beschikt, gingen de meisjes les geven in de voorklasse van de Kartinischool en in de Semarangsche fröbelschool. In verband met de groote afstanden was dit echter op den duur bezwaarlijk. Daarom werd getracht om zelf de noodige kinderen voor de leerschool bijeen te krijgen. Door het verspreiden van gedrukte bekendmakingen in de Javaansche buurten in den omtrek der school, mocht het gelukken 24 kinderen voor de leerschool te verkrijgen, zoodat deze 1 November van het verslagjaar geopend kon worden.

„Als bijzonderheid kan hierbij nog vermeld worden, dat zich onder die 24 leerlingetjes drie Europeesche kinderen bevinden. De ouders van deze kinderen vonden het klasje zóó aardig, dat zij de directrice verzochten ook hun kinderen als leerlingen aan te nemen. Toen zij bij dit verzoek bleven, ook nadat de directrice er op had gewezen, dat de leerstof gebaseerd is op de behoeften van een Javaansch kind, is aan het verzoek voldaan.

„De meisjes uit de 4de klasse zijn er om beurten werkzaam, die der 3de klasse slechts de halve week gedurende eenige uren. Deze arbeid wordt steeds voorafgegaan door een schriftelijke en mondelinge voorbereiding van de lessen, die gegeven zullen worden, zoodat thans op de juiste en meest vruchtdragende wijze

Haarlem en Omstreken.

gewerkt wordt aan de practische opleiding tot fröbel-onderwijzeres. 1)

„Dat de aankleeding van de voorklasse 2) *ook bij anderen waardeering heeft gevonden, blijkt uit het feit, dat de schoolcommissie te Semarang verzocht heeft of de meisjes der van Deventerschool eenige wandversieringen mochten vervaardigen voor de voorklasse der gemeentelijke H. I.-scholen, die in Januari 1925 zouden worden geopend, aan welk verzoek gaarne werd voldaan.*

„Nog op andere wijze worden de meisjes in de gelegenheid gesteld haar kennis aan anderen mede te deelen. Het hoofd van de in 1924 in het heuvelterrein geopende Eur. lagere school deed het verzoek of de meisjes der van Deventerschool zijn leerlingen les konden geven in handenarbeid. 3) *Sinds 1 November komen nu de leerlingen van de 4e en 5e klasse van deze school éénmaal in de week 's middags op de van Deventerschool; de oudste meisjes nemen dan elk twee leerlingen voor haar rekening. Voor dit onderwijs wordt een vergoeding betaald. Het is de bedoeling deze inkomsten, na aftrek der kosten voor de te gebruiken materialen, te bestemmen voor een schoolreisje voor de hoogste klasse."*

Zijn dit niet alle sprekende bewijzen van den uitnemenden geest, van harmonieuzen kunstzin op onderwijsgebied, welke in deze inrichting heerscht?

Ook het gebouwencomplex, waarbij architect *Karsten* schoonheid met doelmatigheid heeft weten te vereenigen, toen hij het in een smaakvolle combinatie van Europeeschen en Javaanschen stijl optrok, is, op het gezonde heuvelterrein gelegen, een lust voor de oogen, zoowel uit- als inwendig.

De Locomotief schreef daarover bij gelegenheid van de opening dezer school op 30 Oct. '24 o.m.:

„Naar Oosten en Westen is uitzicht, hetgeen haast als symbolieke opzet aandoet. En welk een uitzicht! Want 't is treffend hoe de architect de onmiddellijke picturale hulp van de natuur heeft.

„De zoldering van de pendoppo — dit verdient zeer stellig opmerking — is het werk van de meisjes-leerlingen zelven. Zestig harer maakten ontwerpen voor de plafondvulling en de bouwer koos daaruit het hem meest geschikt voorkomende, een vloeiend, eenvoudig, stemmig gekleurd motief. Binnen tredend aan de zijde van den grooten weg, heeft men links de eetzaal, waar de meisjes aan eigen gedekte tafels zitten en vaak eigen bereid eten voorgezet krijgen. Dit vertrek, waar in andere dan de etensuren ook les gegeven wordt, is sober van karakter, zonder opmerkelijke versiering.

„Doorloopend, komt men in de aangrenzende spenkamer, waar de meisjes alles zelf doen, zonder eenig contact dan het hoog noodige, met de bedienden. Vier maal per week wordt door de meisjes zelf gekookt, hetgeen geschiedt in een ver van de eetzaal gelegen keuken, waar meteen gestreken wordt.

„Grenzend aan de spenkamer is een apotheek, waar de juffrouw van de huishouding de leiding heeft. Onder dokters-aanwijzingen behandelt zij de zieken. Er is daar ook een cursus in verbandleer.

„Dan is er een ziekenkamer met frissche galerij, een logeerkamer, waar voor hoogstens een dag, de moeders der verschillende meisjes eens hun dochters mogen komen bezoeken.

„Voor aan het gebouw, van den weg gezien rechts, is de paviljoenwoning van de directrice, die achter uitkomt op het internaat. Ook de andere drie paviljoens komen aan de achterzijde op het internaat uit, zoodat er steeds een nauw contact is tusschen onderwijzend personeel en leerlingen.

„Voortwandelend komt men aan een lange galerij, waaraan 20 slaapkamers gelegen zijn. In ieder dier kamers slapen vier meisjes, waarvan er één uit de hoogste klasse en drie uit lagere afdeelingen. De oudste heeft niet alleen het toezicht op de jongeren, doch mede de verantwoordelijkheid voor den goeden gang van zaken, voor de orde, ja zelfs voor de stemming. Dit stelsel, zoo verzekerde ons de directrice, doet wonderen.

„Er zijn twee badgelegenheden, ieder met acht badkamers met douches. Daarbij zijn W.C.-inrichtingen, die op de oude, hygiënische Javaansche wijze, gebouwd zijn. Men neemt van de Javaansche methode gaarne datgene over, wat beter is dan onze eigen methodes; het ligt natuurlijk niet in de bedoeling om van de meisjes Westersche pupillen te maken.

1) Als de meisjes trouwen en moeder worden zal deze kennis haar bij hare eigene kinderen zeer te stade komen.

2) Wij bevorderden de origineele artisticiteit er van, waarbij toch een kinderlijke eenvoud bewaard bleef.

3) Het viel ons met ingenomenheid op, dat o.a. ook het zoo aardig van biezen gevlochten Javaansche kinderspeelgoed gemaakt werd.

„Verder komen we langs plaatsen, waar sproeiers b.i. den vloer zijn aangebracht voor het voetenwassche tegen het slapen gaan. Ook worden daar de tande gepoetst.

„Een ruime wasch- en strijkgelegenheid is voor naast een binnenerf. Er wordt hier op tafels met ete nieten blad gestreken, hetgeen zeer goed voldoet. Me kan ze gemakkelijk met zeepsop schoonwasschen."

Alles is even praktisch en keurig ingericht, schoon heid en kunst bij opvoeding en onderwijs!

Het kan niet anders of dit moet den leerlingen i haar geheele verdere leven, voor haar zelve en ha omgeving, ten goede komen. Langzamerhand zullen e meer dergelijke inrichtingen verrijzen, — wij verna men o.a., dat Pangeran Mangkoenegaran reeds lan tracht zoo'n school op zijn grondgebied tot stand brengen — geheel in den geest van R. A. Kartini ideaal: *„Van Duisternis tot Licht!"*

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (vervolg).

De dagbladen bevatten verslagen en overzichten v hetgeen in den Volksraad behandeld werd; *De Loco motief* geeft die onder de hoofden: *Justitie* (De rotta straf, Persdelicten, Inlandsche rechtskundigen) (Nov.); *Het Kweekschool-plan verworpen* (30 Nov. *De stand van 's Lands Financiën* (De vlottende schul de pensioenen, Weduwen- en Weezenfonds) (2 Dec. *Het B. B., Marine* (3 Dec.); *Het Consignatie-contra* (De verkoop der Landsproducten), *Gouvernements B drijven, De Volksraad, Justitie* (Reg. antw.) (4 Dec. *Justitie, Oorlog* (5 Dec.).

In de toekomst — aldus de heer *Kayadoe* — zij h ook verre(?) toekomst, zal er *een Ned.-Indische Ta* ontstaan. Zoolang deze er niet is, *lijkt* het verkeer het Nederlandsch minder goed te onderwijzen; ma tè krampachtig vasthouden aan (zuiver Ned.) taal onnoodig, omdat de genoemde nieuwe taal (er) toc komt. Het Nederlandsch blijft voor den Inlander tijd een vreemde taal, hoe hij haar ook beheerscht.

De eisch van de *„Indische Crt."* (*„Beneden Pei* 24 Nov.), samengevat in de woorden: „Laat de n dan maar zoo hoog klimmen dat het Gouverneme *goede onderwijskrachten* laat uitkomen, die...... ge zullen kosten, maar *die in Ned.-Indië waarden kunn redden, welke met geen geld te betalen zijn"*, is — v gens het *Bat. Nwsbl.* (30 Nov.) — onmogelijk in willigen.

Van 1917/24 zijn 18 onderwijzers met hulpakte u gekomen en de directeur van Onderwijs, de heer *Va der Meulen*, gelooft niet dat het in het belang is v het Indische onderwijs de gelegenheid tot uitgezond worden weer in te stellen. De opleiding tot de hoof akte valt buiten het *„Algemeene Kweekschool-plan,* d alleen opleiding voor de lagere akten ten doel hee Alle middelen, aangewend om uitzending van H landsche krachten te bevorderen, hebben niet kunn beletten, dat er in Indië een tekort is.

De onderafdeeling 530A *(Kweekschool-plan)* wor verworpen met 23/13 stemmen. (*De Loc.* 30 Nov.).

Het *Soer. Hbl.* (4 Dec. *„Gouvernements-exploitati Z.)* en de *Deli Crt.* (9 Dec.) critiseeren *de toepassi van de rottanstraf in Sawahloento* naar aanleiding v de behandeling in den Volksraad (*„De Loc."* 30 Nov. Uit het antwoord van de Regeering blijkt allereer wat de Deli Crt. reeds bevroedde (zie „Kol. Wkbl 31 Dec. blz. 8), dat het hier geen contractant zonder meer betrof, die in de mijnen werkzaa waren, doch gestraften. Het mogen dan gestrafte co tractanten geweest zijn, de contractant die zijn arbei overeenkomstig zijn contract volvoerde, daarbij b schermd door eene Arbeids-Inspectie, had natuurlij met rottanstraf niets uit te staan. Doch eenmaal w gens dienstweigering, wegens drossen of eene ande overtreding gestraft, viel hij natuurlijk in de term van het reglement, dat voor alle gevangenen geldt, o de orde in de gevangenissen te handhaven. Wij sch ven reeds — zoo vervolgt de *D. C.* — dat wij voorst ders zijn van handhaving van de rottanstraf in de g vangenissen, omdat wij weten dat er elementen zi die voor geen enkele andere straf respect hebben, m dat wil toch geenszins zeggen, dat wij voor een on perkte toepassing van die straf zijn. Want zij blijft

een waarde behouden bij een spaarzame toepassing ervan. En waar het rottanslagen regende, daar deugen o.i. de verhoudingen niet. Dat heeft het Gouvernement blijkbaar ook ingezien, waar reeds andere maatregelen werden getroffen en daarvan eene vermindering der straffen reeds het gevolg was.

Indië's defensie.

Indië's defensie wordt weer even druk besproken als in den tijd van Indië weerbaar. Verspreide uitspraken en meeningen der laatste maanden vonden een climax in *de bijeenkomst van de Indische Krijgskundige Vereeniging*, waar *majoor Geldrop* voor een civiel en militair publiek zijn inzichten ontvouwde (zie „*Bat. Nwsbl.*" 1 Dec.) Wat de spr. zeide over *het Indische leger* is een meening, welke in legerkringen algemeen gedeeld wordt en het is goed, dat men in wijder kring zich daarvan rekenschap gaat geven, — aldus *De Loc.* (5 Dec.) —. Het is de meening, dat ons leger tot het uiterst minimum is teruggebracht en dat verdere beperking noodlottig zoude zijn. „Ons leger lijdt onder de diep invretende bezuiniging, terwijl de vloot onvoldoende gevechtswaarde heeft en aan de zoo hoogst urgente uitbreiding der luchtmacht onvoldoende aandacht kan worden besteed". Zoo sprak majoor Geldorp en dit inzicht is in militaire kringen algemeen.

Mr. Talma zeide in den Volksraad zijne meening over de voortdurende actie onder de officieren in verband met een defensie-stelsel. De Reg. gemachtigde zegde toe den Vlootvoogd te zullen verzoeken met den Legercommandant overleg te plegen om aan dezen voortdurenden stroom van critiek op de Regeering inzake het leger, een einde te maken *(Java-Bode,* 3 Dec.). Naar aanleiding hiervan betoogt „een militair lezer" in de *Java-Bode* van 3 Dec. L. N. dat spreken hier *plicht* geworden is en ook *Z(entgraaff)*, die de rede van majoor Geldorp bespreekt *(Soer. Hbl.* 5 Dec. 3de bl.), zegt: Hier wordt door Leger geen politiek bedreven, doch het gaat om zuiver technische waardeering van een stelsel, en dan is het voor deskundigen plicht te spreken, en *te blijven spreken* tot men gehoor vindt. De denkbeelden door majoor Geldorp ontwikkeld, sluiten zich geheel aan bij die welke door kap. *Boerstra* in zijn bekende verhandeling werden voorgebracht en verdedigd, terwijl in dit verband ook melding moet worden gemaakt van de opstellen van den kap. v. d. Gen. Staf *Bakker*, in het Orgaan van den P. E. B. Het leitmotiv in al deze beschouwingen is: *groote onrust en opzichte van de geschiktheid van leger en vloot eide, voor de vervulling der taak, welke onze weermacht in geval van een grooten oorlog in den Pacific wacht.* De Krijgskundige Vereeniging is geene onberekenende organisatie, welker uitingen men zonder meer passeert.

Ten slotte verwijzen wij naar *De Sumatra Post* (8 en 11 Dec. „*Overdreven*" en „*Onze Eigen Vloot*").

Atjeh (vervolg).

Het *Soer. Hbl.* (30 Nov.). publiceert het verslag van een onderhoud, dat een vertegenwoordiger van het Haagsche „Aneta"-kantoor had met den in Holland vertoevenden ass.-resident *L. J. J. Caron*, naar aanleiding van *de jongste gebeurtenissen in Atjeh.* De heer Caron verwacht geen politieke gevolgen voor het geheele gewest. De redenen van de betreurenswaardige gebeurtenissen kunnen zeer verscheiden zijn en hoewel zeer te betreuren, mogen daaruit voor Atjeh als geheel in geen enkel opzicht conclusies getrokken worden. Z.i. is de aanleg van een goeden automobielweg van Tapatoean uit dringend noodig. Het landschap Kloët maakt reeds deel uit van de alluviale vlakte van het systeem van de Singkelrivier en het kustgebergte begint hier reeds sterk van de zeekust te wijken. Zoude hier en wijders aan de Westkust landbouwondernemingen (rubber) gevestigd kunnen worden en goede verkeerswegen ontstaan, dan zoude de bevolking grooter urbaniteit eigen worden en zulks zou ongetwijfeld de uiteindelijke geheele bevrediging in de hand werken.

De heer *Z(entgraaff)* vestigt er de aandacht op, dat het volledige relaas ietwat optimistischer is dan dat van D. S. in het „*Soer. Hbl.*" van 28 Nov. Laatstgenoemde vertoefde tot zeer kort geleden in Atjeh.

Volgens de *Deli Crt.* (7 Dec.) komt het betoog van D. S. hier op neer, dat ons Bestuur de landshoofden, de oeleëbalangs, van zich verwijderd heeft en dat daardoor ons gezag verloren gaat. De *Deli Crt.* van 8 Dec. komt nader terug op deze even belangrijke als belangwekkende, maar geenszins nieuwe kwestie in ons bestuur over Atjeh. De jongste gebeurtenissen kunnen, voor zooverre de gegevens strekken, daarmee niets uitstaande hebben.

Van de 41 man sterke bende uit Bakongan zijn bij verschillende gelegenheden 20 man neergelegd en 21 opgevat. Thans krijgen we nog de berechting van de zaak der 21 gearresteerden, vermoedelijk voor den Landraad te Koeta Radja. Het officieele onderzoek in deze zaak is waarschijnlijk reeds begonnen. Zelden is een dergelijke verzetsbeweging in de geschiedenis van Atjeh zoo snel en zoo volkomen beëindigd, als met den overval in Bakongan het geval is geweest. Ook al behoeft daarmee het kwaad voor de toekomst geenszins geheel bezworen te zijn, dan mag men — meent de *Deli Crt.* (9 en 12 Dec.) — toch wel aannemen, dat de prompte afrekening ook op de bevolking een diepen indruk zal hebben gemaakt en menigeen, die nog niet geheel redeloos is geworden, voorgoed van dergelijke lugubere grappen zal afhouden. Zoo kan er winst volgen uit wat eerst verlies scheen te zijn. En het bezit van Atjeh moest en moet ten allen tijde op dergelijke gebeurtenissen voorbereid zijn. Het is en blijft een ruw bestaan om een Gewest als Atjeh te consolideeren.

Het „*Bat. Nwsbl.*" verneemt dat overwogen wordt de voorbereiding van *eene provincie Noord-Sumatra*, die vermoedelijk zal omvatten Atjeh en Sumatra's Oostkust. Over de vraag van inpassing van Atjeh, door den heer *Fruin* in den Volksraad aan de orde gesteld, dient — betoogt de *Deli Crt.* (12 Dec.) — wel ernstig beraadslaagd te worden.

Landbouwzorg.

De landbouwkundige dienst wordt — volgens den Soer. medewerker van het *Bat. Nwsbl.* (27 Nov.) — weinig meer dan geliefhebber geacht; voor goede functionneering zou een uitgebreide staf Inlandsche landbouwkundigen noodig zijn. Zoo'n staf in het leven te roepen zou voorloopig onmogelijk zijn. *Het ideaal van den doorsnee Inlander* is gezag kunnen voeren, niet door moreel overwicht, rijkdom of kennis, maar door in zijn soort overheidsgezag. Daarom kan de bedoeling der Regeering bij het oprichten van ambtenaarsscholen niet tot zijn recht komen. Het verwerven van kennis om zichzelf of ten eigen bate in den zin zich daardoor economisch van anderen onafhankelijk te maken, bestaat voor hem eenvoudig niet; wie studeert, hoog of laag, wil ambtenaar en als zoodanig gezaghebbend persoon worden. De jasknoop met het Nederlandsche wapen heeft nog steeds haar aantrekkingskracht behouden. Onafhankelijkheid is een woord voor hem, want geen die zich seneng gevoelt, als hij in de meest mogelijke afhankelijkheid tot het Gouvernement staat. Gezag kunnen doen gelden is het ideaal van den doorsnee-Inlander. Wie de ambachtsschool heeft gevolgd, meent recht te hebben mandoer of teekenaar te zijn bij de intrede van het maatschappelijk leven; wie een landbouwschool bezocht heeft, wordt geen ontwikkeld landbouwer, maar tjarik. Een mantri-wateropnemer verdient meer dan een mantri-waterbeheerder; de laatste heeft zeer weinig gezag, de eerste absoluut niets; het is voldoende om de opnemers er toe te brengen hun beter betaald baantje zonder gezag, te ruilen voor het minder betaalde met een schijntje gezag. Een betrekking, die geen gezagsrecht met zich brengt, is minderwaardig. De landbouwers, zelfs de groot-grondbezitters zijn onwetend, kennen uitsluitend de lessen der dagelijksche practijk; aan studeeren denken zij niet; studie, die geen gezagsbetrekking tot einddoel heeft, is de moeite van het studeeren niet waard; laat een zijn zoon studeeren, dan vervreemdt deze van den grond; hij acht zich boven het landbouwerschap verheven. De landbouwer is onwetend en de niet-onwetende wil geen landbouwer zijn. *De landbouwkundige voorlichtingsdienst heeft geen aantrekkingskracht op den Inlandschen student;* er is geen gezagsrecht aan verbonden. De conclusie ligt voor de hand. De opvattingen over gezag in de Inlandsche maatschappij zijn oorzaak, dat zij zelf niet de krachten kan produceeren om den landbouwer de noodige voorlichting en leiding te geven, welke hem in staat zouden kunnen stellen den grond zoo economisch mogelijk te benutten.

Excursie van de Natuur-Historische Vereeniging.

Aan een excursie van de Soerabajasche afd. der Natuur-Historische Vereeniging naar *het mangrove-terrein aan den Griseeschen weg* werd door ruim 20 leden deelgenomen. De merkwaardige *flora*, door vele bijzondere aanpassingen geschikt voor het leven op de moerassige kuststrook en dus ook aangewend voor de beplanting der dijkjes tusschen de tambaks, werd met belangstelling waargenomen. In een strook langs den linkeroever van de kali Greges strekt zich nog een vrij oud vloedbosch uit, waarin zoowel de steltwortels van de *Rhizophora's*, de ademwortels van de *Avicennia's* en *Sonneratia's* en de kniewortels van *Brugièra's* konden worden aangewezen. Er waren Sonneratia's,

die over een afstand van meer dan 10 M. hun wortels uitstrekken en daardoor over een groote oppervlakte hun stevige spitse ademwortels omhoog steken. Van al de verschillende boomsoorten der mangrove werden ook de bloemen en de veelal merkwaardige vruchten gevonden. Vooral de *levendbarende boomen* met vruchten, die reeds aan den boom ontkiemden, trokken de aandacht. Niet minder de *kiemplanten*, die zich ontwikkelen als het lange kiemorgaan met de punt in het slijk gedrongen is. Een der leden had er voor gezorgd ook op het gebied der *visscherij* het een en ander te kunnen laten zien. Hoe de piepjonge *bandeng* wordt verhandeld, om daarna in de vischvijvers te worden uitgezet, hoe de fuiken werken, die overal in de tambaks geplaatst zijn, welke primitieve, maar toch slim bedachte middelen de visscher heeft om *kepilings* te vangen, zagen de stadsbewoners met veel interesse. Het mooist leken de *moddersleden*, waarmee jongens als op sneeuw zoo vlug over de weeke modder gleden, met één knie rustend op het sleedje, met het andere been zich afzettend in den weeken bodem. Op het sleedje staat een mand, waarin de vangst, krabben of schelpdieren, wordt verzameld. Dit werk wordt ook 's nachts gedaan. De vlugge slijkspringers, wat krabben en een enkele aalscholver, was al het dierlijke leven, dat aangetroffen werd. De reigers, die anders het vischvijvergebied verlevendigen, ontbraken bijna geheel. De tocht, 's morgens om zes uur begonnen, eindigde te 9 uur, zoodat vóór de warmte te erg werd, allen voldaan huiswaarts keerden. (*Soer. Hbl.* 30 Nov.).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Regenten ! ! !

I.

Onder dit hoofd met 3 uitroepteekens, doet de heer Tjondrokoesoemo in de „Perniagaän" van 5 Augustus 1925 het voorstel eene verandering ten goede te brengen in de voorschriften, waaraan het ambiszonnescherm van de Regenten op Java moet voldoen.

Hij heeft dit gedaan op beschaafde wijze en hoopt en vertrouwt, zooals hij in het opschrift zegt, dat èn alle bestuurders èn ook de regentenbond hunne aandacht aan dat voorstel zullen willen schenken.

De schrijver acht het niet onmogelijk dat allen, die met het onderwerp iets hebben uit te staan, zich er mede kunnen vereenigen en eene regeling willen verbeteren, welke reeds zoovele jaren bestaat, doch die niet in het belang is van de regenten in de gouvernementslanden op Java.

Persoonlijk is de schrijver van meening dat het niet moeilijk is de voorgestelde verandering tot stand te brengen, doch, voor het geval in de eerste plaats de regenten op Java, in wier belang het artikel werd geschreven, bezwaren hebben tegen het voorstel, verzocht hij hen zijn opstel als niet geschreven ter zijde te leggen.

Hij weet niet het Staatsblad op te geven waarin bepaald is dat aan de regenten, na 25-jarige dienstvervulling als zoodanig, de belooning wordt toegekend van het recht zich de gele pajong te mogen laten nadragen.

Bij het toekennen van die gunst hebben de regenten gewoonlijk den titel van Adipati reeds ontvangen.

Het gele zonnescherm bestaat uit een geel veld met verguldên rand van hoogstens 3 duim breedte.

Deze belooning kan men noemen de hoogste onderscheiding voor de regenten met den titel van Adipati en het lijdt geen twijfel, of zij wordt door de regenten met vreugdevolle en dankbare gevoelens ten opzichte van de Indische Regeering aanvaard.

Zij heeft te meer waarde voor de regenten, omdat zij, na 40 jaren trouwe ambtsvervulling, kan leiden tot den titel van Pangéran, welke recht geeft op het laten nadragen van de geheele vergulde pajong en op het recht van de kinderen en kleinkinderen om den titel van „Hario" te voeren.

Zulk eene langdurige ambtsvervulling komt slechts zelden voor en mag men deze regeling, in aanmerking genomen de trouwe diensten gedurende zoovele jaren bewezen, wel als rechtvaardig beschouwen.

Wanneer de schrijver thans, met betrekking tot de pajong, zooals die heden ten dage nog door de regenten in de gouvernementslanden wordt gebruikt, iets zegt dat minder aangenaam klinkt of hunne gevoelens kwetst, dan biedt hij daarvoor zijne verontschuldigingen aan, doch zijne verklaring, dat de vreugde over het hen toegekend recht niet evenredig is aan de werkelijke waarde en beteekenis van dat voorwerp, m[oet] dienen tot ondergrond van zijn voorstel.

Hierbij heeft de schrijver het oog op de bestaa[nde] en bekende toestanden in den kraton te Soerakarta.

De regenten in de gouvernementslanden kwa[men] daar vroeger heel weinig en wisten(?), volgens [de] schrijver, niet welke waarde en beteekenis aan hu[n] pajong door het vorstenbestuur werd toegekend, e[en] onkunde, die het feit kan ophelderen, waarom de [re]genten vroeger zoo trotsch waren en bleven op hun verleende eerbewijs.

Op die houding had ook invloed de wetensch[ap] dier Regenten, dat zij eertijds zulk eene beschei[den] plaats aan het Solosche Hof moesten innemen, z[oo] danig zelfs, dat zij in rang nog stonden beneden [den] persoon met den titel van Najoko, die het toezicht h[ad] over de slaven in den kraton.

Die geringschattende consideratie heeft nog gedu[urd] tot het jaar 1905, niettegenstaande de regenten in [de] gouvernementslanden op Java in hunne ressor[ten] reeds langen tijd als radja's werden beschouwd en [van] de zijde van alle autoriteiten den hun verschuldig[den] eerbied ontvingen.

De onkunde(?) dier regenten in zake de waarde [van] hunne pajong aan het Solosche Hof, gaf, volgens [de] schrijver dikwijls aanleiding tot spot.

Dat voorwerp, van eene samenstelling als waa[rop] zij recht hebben, is n.l. daar geen teeken van perso[on]lijken eerbied aan een bepaalden rang verbonden, d[och] wordt gebezigd bij het begeleiden en beschermen [van] de aan den vorst toebehoorende levensmiddelen, w[elke] in en uit den kraton worden gebracht.

Dat de regenten, die daarvan wèl op de hoogte [wa]ren, dikwijls hun schaamtegevoel het zwijgen moe[sten] opleggen, mag men gerust aannemen.

De schrijver wil hierover niet verder uitwijden, d[och] stelt voor, om, bijaldien aan de juistheid zijner uit[een]zetting van deze aangelegenheid wordt getwijfeld, h[et] plaatselijk te doen onderzoeken door den ambten[aar] van Inlandsche zaken of door een ander persoon [van] de zijde der regenten. (*Wordt vervolgd.*)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche vrouw en haar gevoel van liefde voor haar land.

De medewerkster van de „Sinar Sumatra" schrijft [in] het nummer van dat nieuwsblad van 18 Juli 19[25], dat, naar hare meening, niet alleen de mannelijke vo[or]gangers van het Chineesche volk eigenschappen [ont]plooien van vaderlandsliefde en streven naar verh[effin]ging van den Chineeschen stam, doch dat ook de [Chi]neesche vrouwen, in den tegenwoordigen tijd, w[erk] verrichten, dat voor de bereiking van dat doel ho[ogst] waardevol is.

Die arbeid is belangrijk, niet het minst sedert [aan] de vrouwen meerdere rechten werden toegekend [en] sedert zoovele intellectueele vrouwen belangrijke fu[nc]ties in de groote maatschappij vervullen en dus in [het] belang van de ontwikkeling van het land werkza[am] zijn.

De Chineesche vrouw is niet alleen de opvoed[ster] en leermeesteres van haar kroost, doch zij belooft [ook] veel wanneer zij zich op staatkundig terrein bewe[egt].

Voor vele vrouwen staat dit misschien nog niet [dui]delijk voor oogen, doch, wanneer zij zich zouden [wil]len inspannen om te trachten dit te begrijpen, [dan] zouden zij heel spoedig inzien, dat, met betrekking [tot] het gevoel van liefde voor haar land, zij voor de m[an]nen in geen enkel opzicht behoeven op zijde te ga[an].

Uit de berichten van de Chineesche nieuwsbla[den], welke tot haar komen, weet de schrijfster hoevele [Chi]neesche vrouwen zich hebben gemengd in de gro[ote] beweging, welke thans in China plaats vindt en [als] leidster van samenkomsten het gehoor opwekken [om sa]men te werken tot verheffing van den Chineesch[en] stam.

De Chineesche vrouwelijke studenten hebben de ta[ak] op zich genomen gelden te verzamelen, welke lief[des]gaven moeten dienen het te Shanghai in moei[lijke] levensomstandigheden verkeerende deel van het [volk] te helpen en te steunen.

Zij doen dit niet alleen uit menschenliefde, d[och] ook omdat zij zich bewust zijn dat, zonder die hu[lp]verstrekking, China een droevig lot te wachten st[aat].

Behalve dat de Chineesche vrouw in den tegenw[oor]digen tijd als toekomstige moeder en leidster van h[aar] kinderen wordt opgevoed, spoort men haar tevens [aan] tot ontplooiing van moed en tot liefde voor haar l[and].

en volk en wekt men haar op tot samenwerking ter verkrijging van eerbied voor het Chineesche volk.

Dit zijn feiten, zegt de schrijfster, en geen onbewezen praatjes, want iedereen, die de groote steden van China bezoekt, zijne oogen den kost geeft en zijne ooren te luisteren legt, kan zich van die daadzaken overtuigen, welke het natuurlijk gevolg zijn van het gegeven onderwijs in de afgeloopen jaren.

De jongeren onder de Chineezen kunnen thans bijna allen lezen en schrijven, niet alleen in de groote steden, doch ook daarbuiten en vinden plaatsing zoowel op de kantoren van bestuur als op die van den handel en van vele andere instellingen.

Wanneer de schrijfster dat onderwijs vergelijkt met dat van andere landen, als van Ned.-Indië, Europa en Amerika, dan gelooft zij, dat China daarvoor niet behoeft onder te doen.

Op grond van de tot haar gekomen berichten, is het haar overtuiging, dat de door de Chineesche mannen ontplooide vaderlandslievende actie geïnspireerd en gesteund wordt door de Chineesche vrouwen en wel in de eerste plaats door de intellectueelen onder haar, waaronder de vrouwelijke studenten eene belangrijke plaats innemen, die van geen wijken willen weten.

Op het punt van het streven naar eerbiediging van het Chineesche volk, is de Chineesche vrouw fanatiek gestemd.

Zij vindt dat de Chineesche vrouw van de zijde der vreemdelingen te weinig consideratie geniet en duidelijke aanwijzingen van geringschatting ondervindt, hetgeen de reden is, dat zij zich in de zaak der mannen heeft gemengd en in het openbaar blijk wil geven dat ook zij liefde gevoelt voor haar land en voor verhooging van den eerbied voor den Chineeschen stam.

Door aldus te handelen, hoopt zij op een betere toekomst.

Toen in het jaar 1923 tot de boycott tegen den invoer en den aankoop van Japansche goederen werd besloten, zijn het de Chineesche vrouwen geweest, die aan dien maatregel de grootste kracht hebben bijgezet.

Door die krachtsontwikkeling toont de Chineesche vrouw hare nuttigheid aan voor eene nationale beweging, als waarvan thans in China sprake is.

Zij zal die kracht opvoeren, wanneer het tot een boycott van Engelsche en Japansche goederen komt, en, in navolging van de Westersche vrouwen, tijdens den grooten oorlog, gaan werken in de fabrieken.

Die arbeidsprestatie zal niet onderdoen voor die van de Westersche sexegenooten, omdat de wil daartoe aanwezig is.

De rol, welke de vrouw thans in China speelt, is in de werkelijkheid zeer belangrijk.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Jan.-afl. opent met eene beschouwing van S. Kalff: „Een sociaal euvel in Indië", d.w.z. de vicieuse, reeds uit den Compagnie's tijd dateerende instelling der particuliere landerijen, die kleine en groote heerlijkheden, welke als enclaves van het gouvernementsgebied, de Indische Regeering steeds zooveel moeilijkheden hebben berokkend. — Dr. M. Neumann van Padang levert een korte bijdrage: De strijd tegen catastrophen (het voorkomen van natuurrampen, hoe de getroffenen te ondersteunen enz.). — Vervolgens (in de Engelsche taal) een Bataviasche vertelling van 20 jaar terug, getiteld „The golden child", door J. F. Scheltema (uitgegeven naar den in zijn nalatenschap aangetroffen, op 1 Juli 1904 voltooiden tekst). — Mevr. M. Nittel—de Wolff van Westerrode vervolgt haar „Kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden". — In de rubriek Indië en- de Volksvertegenwoordiging behandelt Mr. J. J. van Bolhuis de Kamerdebatten over de nieuwe overeenkomst met de Kon. Paketv.-Mij. en schrijft verder over de ontvangst van minister Welter in het Parlement. — Overigens de vaste rubrieken Varia. — Revue van brochures, enz. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap, kunst en industrie.

Op de 3e binnenzijde van den omslag wordt medegedeeld dat de abonnementsprijs van de Ind. Gids voor Indië (en het overig buitenland) is verlaagd tot ƒ 18.— per jaarg. (dezelfde prijs welke de abonné's in Holland betalen), niettegenstaande de verzending naar Indië per mail inplaats van per zeepost zal geschieden.

Ned.-Indië. Oud en Nieuw.

Inhoud van afl. 9, jaarg. 10 (Jan. '26). Zeden en gebruiken bij de Makassaren (vervolg), door J. H. B. Jaspers (met mooie teekeningen van J. G. Sinia). — De kluizenarijen en rotsgraven bij Tampaksiring op Bali (met teekeningen van den schrijver), door W. O. J. Nieuwenkamp. — In en om het Oostersche anker-park, door J. W. van Nouhuys (eerste gedeelte eener, ook door de illustreering, uit ethnogr. oogpunt zeer belangrijke verhandeling over het gebruik van ankers bij — in hoofdzaak — Indonesische vaartuigen).

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Afl. 6 van jaarg. '25 bevat de volgende bijdragen. Toeters en piepers, door J. S. en A. Brandts Buys—van Zijp (handelt over kinderblaasinstrumenten), (met ill.). — De Sanghyang (beschermer van de menschen tegen booze geesten enz.) op Bali, door Tjokorda Gde Raka Soekawati (met ill.). — Goesti Pandji Saktie, door P. de Kat Angelino. — De Javaansche zang onder de regelen van de Westersche muziek-techniek (met notenschrift), door Hadiwidjana. — De wajangnamen der tjandi's op het Diengplateau, door Dr. W. F. Stutterheim (met ill.). — Eenige opmerkingen betreffende den Serat Mintaraga, door Boedihardja. — Javaansche cultuurbeweging. Een Pasar Derma. — Javaansch kunstleven. Wat de Kratonmuren bewaren; Europeesche belangstelling en hulp. — Boekbesprekingen.

De Indische Mercuur.

49e jaarg. No. 1 (6 Jan. 1926). Economische volksopvoeding in Suriname, een koloniaal vraagstuk. Lezing gehouden op 19 Nov. 1926 aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, door S. Beck. — Mededeeling van den Voorzitter op de Algemeene Vergadering van de Kon. Vereeniging „Koloniaal Instituut" van den 29en Dec. 1925 (over de werkzaamheden in het afgeloopen jaar). — Kediri als olie-produceerend gewest. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft een opgave van literatuur over economische zaken, arbeidsvraagstukken, nijverheid, delfstoffen en metalen, diversen.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Deel 18, afl. 11—12 (Nov.—Dec. '25) bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Over de meest economische verspreiding en de bepaling der nauwkeurigheid van strooksgewijze boschopnamen, door J. W. Gonggrijp. — Vergelijking tusschen Engelsch-Indische en Ned.-Indische opbrengstgegevens van den djati (Tectona grandis L. f.), door J. A. J. H. Stoutjesdijk. — Een Proefstation voor het Boschwezen. Een antwoord aan den heer H. Oosterling, door Dr. R. Wind. — E. D. Kunst „Organisatie van den dienst van het Boschwezen", door Dr. R. Wind. — De organisatie van den dienst van het Boschwezen, door J. G. Westra en J. H. Becking. — Het prae-advies van Dr. R. Wind: De organisatie van het Boschwezen, door Ch. S. Lugt en C. G. S. Braat.

In de rubrieken literatuur, overgenomen artikelen enz. o.m. Bosch- en grondpolitiek in de Preanger Regentschappen, door P. H. Heringa. — De Landbouwhoogeschool in 1925.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de dezer dagen verschenen eerste afl. van jaarg. 1926 de volgende bijdragen over de Indiën. Van de Kendari-baai naar de Lasolo-rivier (Oostkust van Celebes), door J. H. B. Jaspers (met kaart). — De geografische waarde van het jaarverslag van den Indischen Topografischen Dienst, door J. van Roon. — Het staande roeien bij de Papoea's, door G. F. Tydeman (naar aanleiding eener beschouwing van den hr. J. C. Lamster over hetzelfde onderwerp in de vorige afl.). — In de rubriek Mededeelingen een en ander over de voorbereiding eener wetenschappelijke expeditie naar het Wilhelmina-gebergte in Suriname (zie nader bl. 11 hierachter). — Verder besprekingen van Ind. publicaties en een Ind. bibliografie door W. C. Muller.

Oedaya.

Inhoud der Jan.-afl. Titelplaat: De prabajasa (of ceremoniezaal) in den dalem van Prins Akoe Alam te Jogjakarta. — Kaste-geest en klasse-gevoel, door R. M. Noto Soeroto. — Over kleine kleuters en hunne ouders, door L. H. C. Horsting (met ill.). — Indrukken van Mentawei, door H. F. Tillema (een serie foto's door den schr. ter plaatse genomen, met toelichtenden tekst). — Perkoempoelan djoekkan tandak dan keradjinan Djawa di Berlijn (met afbeeldingen van het gezelschap dat in Nov. j.l. propaganda maakte voor de Javaansch-Indonesische kunst en cultuur).

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 8 Jan. eene beschouwing van v. d. B. over „Rotting-olie in de Indische mijnen". Schr. acht de

toepassing van de rotanstraf op dwangarbeiders een noodzakelijk kwaad: het is een uiterst middel, dat de leiders zeker niet voor hun pleizier toepassen. Het zou misschien aanbeveling verdienen „indien heeren critici eens eenigen tijd als opzichters in de mijnen werden te werk gesteld; zij kunnen dan het vraagstuk van alle kanten bekijken en bestudeeren... maar de kans is groot, dat zij al heel spoedig het slachtoffer zullen worden van hun menschlievend streven, hetgeen ongetwijfeld glorieus, doch voor hen zelf hoogst onaangenaam zou zijn."

In hetzelfde Nr. nog een artikel van C. Vis—Janssen van Rooij, getiteld: Het onderwijs in Nederl.-Indië in de 17e en eeuw.

Elsevier's Geïll. Maandschrift.

In de Jan.-afl. een opstel van E. Barth—van Marle; schr. legt het eigenlijke wezen van den wajang, het Javaansche schimmenspel, uit en wijst o.a. op de overeenkomst der wajang-figuren en de wijze, waarop in het oude Egypte en Assyrië de menschelijke gestalte werd afgebeeld.

Een boek over Batavia.

De Burgemeester van Batavia heeft bij den gemeenteraad een voorstel ingediend, om een subsidie van twee mille te geven aan den heer J. J. de Vries, die voornemens is een boek over Batavia samen te stellen. De heer de Vries heeft zich de medewerking van verschillende ingezetenen weten te verzekeren, om speciale gedeelten te verzorgen. Er zal worden gegeven een kort overzicht van Batavia's geschiedenis, handel, nijverheid, scheepvaart, visscherij, landbouw en veeteelt; verder wordt plaats ingeruimd aan de gemeente, waarnevens hotelwezen, tourisme en wenken voor den verlofganger niet vergeten zijn. In korte trekken krijgen de verschillende overheidsinstellingen een beurt, waaruit dus de gevolgtrekking kan gemaakt worden, dat de inhoud van het boek — dat rijk zal zijn aan foto's en illustraties — veelzijdig zal zijn.

Er zullen 4000 exemplaren van het boek gedrukt worden, waarvan verreweg het grootste deel, n.l. 3000, gratis zullen worden verspreid, zoodat met reden een nuttig propagandistisch effect verwacht mag worden.

Polytechnisch Weekblad.

In het eerste Nr. van jaarg. 1926 opent dr. ir. G. de Gelder (hoofdingenieur bij den Dienst van Waterkr. en Electr. te Batavia) met zijne beschouwingen over de electrificatie der Staatsspoorwegen op Java een belangwekkende serie artikelen over Technische scheppingen en bedrijven in Indië, welke tegemoet komt aan een van vele zijden geuiten wensch, vollediger over de techniek in onze koloniën ingelicht te worden. Hij bespreekt daarin de plannen, die aan de tot stand koming van de electrificatie van de reeds in bedrijf zijnde lijnen vooraf gingen.

Voorloopig is alleen nog het complex Batavia geëlectrificeerd; wel is waar is die van de lijn naar Buitenzorg en de berglijn van Poerwakarta naar Bandoeng door de regeering goedgekeurd, doch de uitvoering is tot betere tijden uitgesteld. Van de Ceintuurbaan om Batavia is in April van verleden jaar het eerste gedeelte in bedrijf gesteld. De schrijver behandelt vervolgens de inrichting van de waterkrachtcentrale Oebroeg. Van het rollend materieel worden vele uitstekend geslaagde foto's en eenige schema's gegeven.

Inter-Ocean.

De inderdaad rijk geïllustreerde Ooct.-afl. bevat een artikel van „His Exellency F. de Bas, retired Lieut.-General of the Netherl. Army", getiteld: The Princes of Oranje Nassau and their relations with the East (I. The story of the first sea voyages of Dutch Indies and the interest shown therein by Prins Maurice of Nassau). — „Resident" geeft eene beschrijving van de jongste Passar Gambir te Batavia, met eenige aanteekeningen over dergelijke jaarmarkten in andere plaatsen. — De overige bijdragen dezer afl. vallen buiten Ned.-Indië.

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 52 (28 Nov. '25). Het hotelwezen in Ned.-Indië, door M. A. J. Kelling (slot). — Een tocht door Rembang en Noord-Soërabaja, door S. J. G.—R. — Hadji Misbach, of het dagboek van een banneling, door G. A. v. B. — Uit den Volksraad. (De gladiator Stokvis. — Algemeene beschouwingen. — Het communistische gevaar, enz.), door W. A. P. — De dactyloscopische identificatie-methode, door D. H. Meijer.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Bij de uitgevers Martinus Nijhoff en E. J. Brill is wederom eene afl. (de 12e) verschenen der Aanvullingen en Wijzigingen van de Encyclopaedie van Ned.-Indië, onder redactie van Prof. C. Spat. Speciale aandacht verdient het daarin opgenomen artikel over huizen der Inlandsche bevolking (meer dan de helft van den omvang der afl. neemt dit artikel in beslag en is daarmede nog niet voltooid). Het is een samenvattend overzicht, waarin het onderwerp uit een algemeen oogpunt is beschouwd en enkele bijzonderheden zijn behandeld, welke aan de meeste woningen der Inlanders gemeen zijn. Bij de bijzondere beschrijvingen is m.m. de door Prof. v. Vollenhoven in diens „Adatrecht van Ned.-Indië" gegeven indeeling in rechtskringen gevolgd, voornamelijk om te onderzoeken of ook ten aanzien van de woningen de afgrenzing in dergelijke kringen voldoende scherp is, dan wel daarbinnen zich nog sprekende verschillen in huisbouw voordoen.

Verdere artikelen (bijgewerkt of nieuw) van eenigen omvang zijn: Regenten-geslachten in Priangan—Bandoeng—Tjitaroem-bevloeiingswerken — Mijnwormziekte — Ambtenaar — Mr. N. P. van den Berg.

* * *

Ars Asiatica. Etudes et documents publiés par V. Golouwbew sous les patronage de l'Ecole française d'Extrême Orient. Tome VIII. L'art javanais dans les Musées de Hollande et de Java, par N. J. Krom, Professeur à l' Universiteit de Leyde. Avec 60 planches. (Paris et Bruxelles, G. van Oest). (Voorloopig wordt hier slechts de titel vermeld van dit juist verschenen kostbare werk; eene b e s p r e k i n g van bevoegde zijde volgt in een later Nr. van het Kol. Weekbl.).

Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen. No. 18. Het voorkomen van tinerts in den Riau-Archipel en op de eilanden-groep van Poeloe Toedjoe (Anambas- en Natoena-eilanden). Met 7 kaarten. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, Provincie-ordonnantie en regentschapsordonnantie. Uitgegeven onder toezicht van Prof. Mr. Ph. Kleintjes. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

De Indische Gouvernements-Mijnbedrijven, door Ir. A. L. ter Braake. (Economisch-Statistische Berichten, 6 Jan. 1926).

Scheepvaart in Suriname (met ill.), door Dr. P. Cool. (Tijdschr. voor Zeewezen, 2 Jan. '26).

De bestuurshervorming in Nederlandsch-Indië (1e gedeelte), door Mr. S. Cohen Fz. (Vragen des Tijds, Jan. 1926).

Heerendienst en belasting (in de Minahassa), door J. F. H. A. Later. (Locale Belangen, 16 Nov. '25).

De vruchtbaarheid van den grond, in het bijzonder in verband met de teelt van meerjarige gewassen. Voordracht door Dr. A. W. K. de Jong. (Mededeelingen van het Alg. Proefst. der A.V.R.O.S. Algemeene Serie No. 23).

Gorontalo (kort artikel met aardige foto's o.a. van een inwoner van Celebes in foeja-kleedij). Holland Express, 9 Jan. '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 49. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Suriname.

„Wat is de officieele tijd?" schrijft „De West" van 15 December aan het hoofd van de volgende beschouwingen:

„Onlangs heeft zich een geval voorgedaan, dat wijst op de wenschelijkheid om eens en voor al uit te maken: wat als de officieele tijd in Paramaribo is te beschouwen?

De administrateur van financiën zou een belangrijke aanbesteding houden, waarvoor de inschrijving om half tien des ochtends zou worden gesloten. Toen de Torenklok halftien sloeg, verklaarde genoemde hoofdambtenaar de inschrijving gesloten. Juist was men begonnen aan de opening van de bus, toen een afgevaardigde van een bekende firma alhier kwam aansnellen met een inschrijvingsbiljet. Hij beriep zich er op, dat hoewel de torenklok eenige minuten over half tien wees, het volgens de Sirene nog enkele minuten vóór half tien was. Inderdaad moet dit het geval zijn geweest. Verschillende personen hebben in die dagen geconstateerd, dat de torenklok zes of zeven minuten vóór was vergeleken bij de sirene. Daar de sirene echter slechts driemaal per dag zich laat hooren, besloot men om twaalf uur de

stand van zaken op te nemen. Hoe verbaasd stond men te kijken, toen het om twaalf uur bleek, niet alleen dat de torenklok niet meer voor was, maar nu zelfs een minuut achter ging bij de sirene. Men heeft een onderzoek ingesteld, of iemand dien ochtend aan de klok geweest was, maar dit niet kunnen vaststellen. Het bleef een onopgelost raadsel, hoe die klok plotseling zes of zeven minuten vroeger aanwees dan kort te voren het geval was geweest.

Hoewel aan de goede trouw van de firma, die zich richtte naar de sirene, niet viel te twijfelen, heeft het gouvernement gemeend zich te moeten houden aan de sluiting van de inschrijving volgens de torenklok. Het was trouwens later moeilijk, toen eenmaal de andere biljetten geopend waren, om een nieuw biljet aan te nemen. Ook vroeger moet zich een dergelijk geval hebben voorgedaan bij een inschrijving voor concessiën en werd voor dat geval beslist, dat de tijd van de torenklok als de juiste zou worden beschouwd. Toch zit er iets onbillijks in — als men weet, dat de torenklok zich regelt naar de sirene — dat men in het geheel geen rekening zou houden met plotselinge afwijkingen van de torenklok. Aan den anderen kant is het lastig om de sirene, te proclameeren als de officieele tijdaanwijzer, omdat deze slechts drie keer per dag zich laat hooren, zoodat men niet op elk willekeurig oogenblik kan vaststellen, wat de officieele tijd is. Een klok verdient in dat opzicht de voorkeur.

In ieder geval schijnt het gewenscht, dat nu eens en voor al wordt uitgemaakt, waaraan men zich in de toekomst heeft te houden."

* * *

Niet onaardig noemt „De West" van 18 December het volgende „*een kaatsspel*":

„In September richtte de heer W. L. Kann zich tot de Koloniale Staten, met het verzoek zich te willen uitspreken — en dit mede te deelen aan den gouverneur — of zij goedkeurden, dat hem een vergunning werd verleend om overal op domeinland het possumhout te kappen. Hij wilde geen derden uitsluiten om andere houtsoorten te exploiteeren op dezelfde terreinen, als hij maar vergunning kreeg om het possumhout weg te halen.

De Staten meenden, dat voor een dergelijk verzoek de heer Kann zich in de eerste plaats tot de uitvoerende macht had te wenden en verwezen hem naar den gouverneur.

De heer Kann richtte zich toen tot den gouverneur, onder toezending van een afschrift van zijn verzoek aan de Staten.

De gouverneur zond 30 November een brief aan de Staten met mededeeling van het hem geworden verzoekschrift en de vraag, of de Staten bezwaar zouden hebben tegen inwilliging van het verzoek.

Daarop hebben de Staten 17 December den gouverneur geantwoord, dat zij het op prijs zouden stellen, alvorens hun gevoelen kenbaar te maken, te mogen vernemen wat de meening ter zake is van den gouverneur.

Men ziet: een kaatsspel, niet bepaald bevorderlijk aan een snelle afdoening van zaken."

* * *

Onze lezers zullen zich wellicht herinneren wat wij in dit blad mededeelden over de pogingen van Prof. Flu en Dr. Jenny Weyerman om een waterleiding te Paramaribo tot stand te brengen. (Zie „De West-Indische Gids", vijfde jaargang, zesde deel, bldz. 295 en 648). Het plan werd in Suriname met geestdrift ontvangen. Weldra vormde zich een comité om gelden bijeen te brengen voor een voorbereidend onderzoek. Er werd ook een fonds gevormd. Sedert hoorden wij van de heele zaak niets meer. In een artikel „De Waterleiding-commissie," wijst „De Surinamer" van 26 November er op dat de commissie deelt in het lot van vele harer zusteren, nl. dat zij niets meer van zich laat hooren.

En juist nu laat de behoefte aan een waterleiding zich dringend gevoelen. De droogte heeft dit jaar buitengewoon lang aangehouden. Op vele plaatsen heerscht reeds vele weken lang nijpend watergebrek. „Bedroevend is het te zien — aldus het blad — met welk water zeer velen zich moeten tevreden stellen. Het mag dan ook wel wonderlijk heeten, dat de gebruikelijke typhus- en dysenterie-epidemiën niet wederom zijn uitgebroken. Lang kan het evenwel niet duren of wij staan er wederom voor, indien de droogte blijft aanhouden".

Volgens de laatst ontvangen bladen schijnen de regens eindelijk te zijn doorgekomen. Men zal dan spoedig de ellende vergeten zijn en dan denkt niemand meer aan de waterleiding.

Het is bedroevend!

* * *

Over de expeditie naar het Wilhelminagebergte vinden wij in het Januari-nummer van het „Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap" de volgende interessante mededeelingen:

....„Door zeven expedities werd het vóór dien tijd nog vrijwel onbekende binnenland van Suriname in groote lijnen in kaart gebracht. Het minst bekend is op 't oogenblik nog het stroomgebied van de Corantijn, vooral de bovenloop van de Nickerie en de Kabalebo en de groote zijarmen van de Lucie-rivier en de Boven-Corantijn. Op natuurwetenschappelijk gebied is betrekkelijk weinig gedaan: boven de 500 M. is vrijwel nooit verzameld, terwijl in 't naburige Demerara reeds sinds 80 jaren door Robert en Richard Schomburgk ook natuur-wetenschappelijke onderzoekingen van waarde verricht zijn. Een topografisch en natuurwetenschappelijk onderzoek van het Wilhelminagebergte, het centrale en tevens hoogste en meest massieve bergland van Suriname, zal ons 'n juister beeld kunnen verschaffen van de gesteldheid en de hulpbronnen van het Surin. binnenland, dan tot dusver tot onze beschikking stond. Het onderzoek zal moeten omvatten: het in kaart brengen van het geheele gebergte, geologisch-mineralogische opnemingen, het onderzoek van flora en fauna, het onderzoek van economische hulpbronnen, ook van de aangrenzende vlakte.

Als deelnemers zijn door de Maatschappij t.b. van het natuurkundig onderzoek der Nederlandsche koloniën aangewezen:

Dr. Stahel, botanicus en meteoroloog, algemeen leider;
R. IJzerman, geoloog;
Een topografisch assistent;
Dr. Fernandes, zoöloog;
Een geneesheer uit Suriname;
de beide laatstgenoemden voor vijf maanden. Verder opzichters van het Boschwezen en 20 arbeiders.

Gekozen is de weg via de Suriname-rivier. Bij gemiddelden waterstand kan het centrum van het gebergte langs dezen weg in 22 dagreizen worden bereikt. Twee maanden vóór het vertrek van de expeditie wordt door een hulpafdeeling het grootste deel der goederen naar de Boven-Lucierivier vervoerd, waarbij tevens gekapt wordt. Het vertrek der twee eerstgenoemde leden van de expeditie is op 5 Januari 1926 bepaald, de drie overigen vertrekken eerst 20 April. Bij de aankomst van de leden der expeditie moet de geheele bagage, behalve wat in Goddo achterblijft, op het tracé Granrio—Lucierivier aanwezig zijn. De expeditie hoopt begin Maart met haar werkzaamheden in het gebergte te kunnen beginnen en tot eind Aug., dus volle zes maanden, daar te blijven. Twee deelnemers zullen de Corantijn afzakken, zoodat dezen vermoedelijk pas in de tweede helft van October te Paramaribo terug zullen zijn.

De begrooting der expeditie, oorspronkelijk op ƒ 58.850 geraamd, is teruggebracht tot ƒ 35.000, waarvan ƒ 10.000 door het K.N. Aardr. Genootschap voor zijn rekening wordt genomen.

Waarschijnlijk zal kolonel Kremer, die thans bezig is aan het opnemen van de vaargeul in de Beneden-Corantijn, bereid gevonden worden, de expeditie gedurende enkele maanden te vergezellen, tot het doen van astronomische plaatsbepalingen en het trianguleeren van het terrein. Gedurende de expeditie zullen vier zeer korte verslagen naar Holland gezonden kunnen worden."

* * *

De directie van de Mijnbouw Mij. Suriname deelt aan de N.R.Ct. van 9 Januari — Ochtendblad B — mede, dat het contract met de kapitaalkrachtige Engelsche groep, waarvan het concept op de algemeene vergadering van aandeelhouders dd. 29 October 1925, met algemeene stemmen werd goedgekeurd, thans definitief door onderteekening daarvan door partijen, tot stand is gekomen.

Curaçao.

Koloniale geschiedenis.

Prof. Colenbrander heeft met een mooi werk de beoefenaars der wetenschap aan zich verplicht. Twee deelen *Koloniale geschiedenis* zijn bij Nijhoff verschenen. Het 2de deel behandelt „De West" in 44 bladzijden en „De Oost tot 1816" in 279. En als men ziet, dat bij „De West" ook Brazilië behoort en de kust van Guinea, Demerara, Berbice en Essequebo met een enkel woord worden besproken, bemerkt men met eenige teleurstelling, dat Curaçao er wel heel stiefmoederlijk afkomt; zelfs hebben de gouverneurs dezer kolonie in het aanhangsel geen plaats gekregen naast die van Suriname en Oost-Indië. Cassards brandschatting in 1712

wordt wel van Suriname en zelfs ook van Berbice verhaald, maar de aanval op Curaçao in het volgend jaar blijft onvermeld.

Natuurlijk kan in zoo'n vogelvlucht ook het belangrijkste maar even aangestipt worden. Onze aandacht viel op de vermelding van de plannen van Willem I tot doorgraving van de landengte van Midden-Amerika, waarbij het belang en de toekomst van Curaçao mee op den voorgrond stond. Het zou van belang zijn, als eens iets meer hierover meegedeeld werd. Voorts trof ons de mededeeling, door Bordewijk nog maar als veronderstelling geuit, dat Mr. J. Kappeyne van de Capello, als Kamerlid, hier uitdrukkelijk de bewerker van het Regeeringsreglement van 1865 genoemd wordt.

Is de bewering, dat Curaçao „ondanks het papiëmentsch dat er gesproken wordt... er onmiskenbaar Nederlandsch" uitziet, niet wat al te boud?

Een ernstige grief hebben wij tegen de bronnenopgaven aan het slot der hoofdstukken. Zeer belangrijke bronnen zijn niet vermeld, terwijl onbeteekenende blijken geraadpleegd te zijn. Teenstra, met wien Hamelberg nu toch wel voor goed afgerekend heeft als geschiedschrijver, krijgt werkelijk een eereplaats achter bijna ieder hoofdstuk. Eenige opstellen uit de jaarverslagen van het geschied-, taal-, land- en volkenkundig genootschap te Willemstad worden met onjuiste titels en zonder vermelding van de plaats, waar zij te vinden zijn, aangehaald. De naam van Euwens zoekt men tevergeefs, ofschoon naast Hamelberg's stuk over 1796—1804 dat van Euwens over 1803 en 1804 in *Onze Eeuw* en dat over 1807 in *de W.-I. Gids* niet onvermeld had mogen blijven. Trouwens *de West-Indische Gids* wordt in het geheel niet vermeld, wel de *Encyclopaedie*. Ook Van Kol krijgt een plaats, mr. dr. Corporaal daarentegen niet. Als de schrijver een populair werkje als *Onze West* van „Oost en West" had willen aanhalen, was toch waarlijk de tweede druk beter op zijn plaats geweest dan die van Zwijsen uit 1910.

In het Januari-nr. van *Neerlandia* vraagt de heer P. Cool, gewezen chef van den militairen geneeskundigen dienst in Suriname: „Wat wordt er op dit oogenblik gedaan, om de belangstelling van Nederland in Suriname op te wekken en levendig te houden?" Op onze beurt zouden wij wel willen vragen, of er wel genoeg gedaan wordt om in Nederland belangstelling voor de West, voor de geheele West, te wekken. De oud-Gouverneur Staal heeft voor eenige volksuniversiteiten een leergang over Suriname gegeven. Juist in dezen tijd vraagt Curaçao terecht haar deel van de belangstelling van Nederland voor zijn overzeesche gebiedsdeelen. Wij zouden wel willen, dat de volksuniversiteiten zich ook eens gingen bekommeren om Curaçao, om het den menschen te vertellen, dat wellicht Colenbrander's opmerking: „Op... Curaçao wordt geld toegelegd" welhaast niet meer gelden zal.

De Watervoorziening.

Het Voorloopig Verslag van de afdeelingen van den Kolonialen Raad is zeer ongunstig. Wij achten het een zeer gewichtig stuk en deelen het, op eenige inleidende opmerkingen na, hieronder uitvoerig mee:

„Dat deze aangelegenheid een zeer gewichtige is, behoeft geen betoog. Ter tafel is gebracht een plan voor de watervoorziening voor Willemstad en haven, waarvan het aanlegkapitaal en bedrijfs- en andere kosten gedurende het eerste bedrijfsjaar anderhalf millioen of meer zullen beloopen en waarvoor het water uit bronnen en putten (het op de daken der reservoirs gevallen water kan hier buiten beschouwing blijven) zal worden verschaft: grondwater dus en voor welke watervoorziening de benoodigde geldsommen door kasvoorschotten of (en) leening moeten worden gedekt.

Een watervoorziening vooral voor Willemstad is een dringende behoefte. Dit is buiten kijf en algemeen waren de leden, die aan de bespreking van dit ontwerp in de afdeelingen deelnamen het er over eens, dat hierin hoe eer hoe liever moet worden voorzien. Maar — zoo werd gevraagd — zal de watervoorziening geen idealistisch beeld blijven, indien die plaats heeft door put- en bronwater? Want de nadruk moet er op gelegd worden, dat het putwater en water van Hato is, waarvan het Bestuur de stad en de haven denkt te voorzien. Verschillende leden meenen, dat met het verschaffen van put- en Hatowater het vraagstuk niet is opgelost. Putwater toch wordt in het stadsdistrict niet dan in tijden van groote waterschaarschte gedronken en tegen het water van Hato bestaat bij het publiek een sterk vooroordeel. Bovendien moet dit water onaangenaam van smaak zijn.

Er zijn er verschillenden, die last van de ingewanden krijgen, als zij putwater drinken. Dezulken doen zelfs in den drogen tijd zeer veel moeite om regenwater te krijgen.

Er is trouwens altijd meer betaald en men betaalt tot nog toe meer voor regenwater, juist omdat men dit als drinkwater boven putwater verkiest. Regenwater is voor velen in de stad het drinkwater bij uitnemendheid. Dit is van ouds zoo en er is weinig of geen reden om te verwachten, dat in dezen toestand verandering zal worden gebracht door of na het tot stand komen van de door het Bestuur gedachte watervoorziening.

De leden hier aan het woord hadden het meeste bezwaar tegen het bronwater van Hato. Wel hebben zij kennis genomen van de in de bijlagen van de Nota van wijzigingen tot de ontwerp-begrooting voor het jaar 1926 voorkomende analyses, wel hebben zij in de openbare vergadering van den Kolonialen Raad van den 10den Mei 1924, waarin de ontwerp-begrooting voor 1925 werd afgehandeld vernomen, dat de Chef van den Mijnbouwkundigen dienst bij een door hemzelven gedaan onderzoek meer waarde kon hechten aan de door analyse verkregen cijfers en meer nut had van door eigen onderzoek verkregen analyse-cijfers, maar zij stelden de vraag of de Mijnbouwkundige dienst op het gebied van drinkwateronderzoekingen wel deskundig is en zouden gaarne willen vernemen of de betrekkelijke analyses van andere bevoegde zijde gecontroleerd zijn.

De vrees werd ook geuit, dat het water, dat het Bestuur aan de haven denkt te leveren, reeds een beletsel zal worden om het doel te bereiken, dat het Bestuur zich ten opzichte hiervan voorstelt. De hier aan het woord zijnde leden meenden te weten, dat het putwater van Buena Vista minder geschikt is om als ketelwater te worden gebruikt, aangezien het niet voldoet aan alle eischen, die belanghebbenden stellen en het schadelijk werkt. Is dit zoo en stellen de schepen ook hoogere eischen wat betreft drinkwater, dan zullen zij er de voorkeur aan geven het benoodigde water in de kustplaatsen van het naburige Zuid-Amerika, waar het in overvloed en van betere samenstelling en allicht goedkooper te krijgen is, te betrekken.

Hoe gaarne de afdeelingen het eiland verrijkt zagen met een waterleiding en de haven voorzien van goed en voldoende water, konden eenige leden het toch niet over zich verkrijgen te verzwijgen, dat zij deze zaak donker inzien en een mislukking van het geheele plan niet onmogelijk achten, vooral, wat betreft de door het Bestuur gedachte jaarlijksche opbrengst van *f* 75.000.— wat de haven en ruim *f* 135.000.— wat de stad betreft. Zij waren van gevoelen, dat de resultaten verre van gunstig zullen zijn, de opbrengst laag beneden de raming en dat de onderneming niet als winstgevend bedrijf zal kunnen worden aangemerkt.

Konden anderzijds de vooral tegen het bronwater van Hato geopperde bezwaren niet gedeeld worden — dit op grond van bekomen inlichtingen met betrouwbare personen, die het water gedronken hadden — ook de enkele leden, die omtrent dit water een gunstiger opvatting hadden, konden zich vereenigen met het algemeen oordeel, dat verreweg de voorkeur gegeven dient te worden aan een watervoorziening, waarbij het hemelwater opgevangen wordt vóórdat het in den grond dringt; een watervoorziening door regenwater dus.

Zoo oppervlakkig geoordeeld, werd de onmogelijkheid van een dusdanige watervoorziening niet ingezien en zou men gaarne de gronden wenschen te vernemen, waarom niet in deze richting gewerkt is geworden. Het heeft zelfs bevreemd, dat daarover geen mededeelingen zijn gedaan. Is er eenig onderzoek in dezen geest verricht en zoo ja, met welk resultaat? De hier aan het woord zijnde leden verklaarden, dat hun oordeel geheel anders zou geluid hebben, indien hun, in plaats van een ontwerp betreffende putwater van Buena Vista en bronwater van Hato, een betreffende regenwater voorgelegd ware."

Een Koloniale loterij?!

Uit het Voorloopig Verslag van den Kolonialen Raad op het ontwerp tot wijziging der Loterijverordening:

„In de eerste plaats dan, werd de aandacht gevestigd op de groote sommen gelds, die geregeld uit de kolonie naar het buitenland vloeien wegens het door de bevolking deelnemen in buitenlandsche loterijen. Waar de bevolking in het algemeen blijkbaar gesteld schijnt te zijn op gelegenheid tot het spelen van loterijen en het te betreuren is, dat zooveel geld jaarlijks naar het buitenland stroomt, wilde men het Bestuur ter voorkoming hiervan en in het voordeel van 's Lands kas in overweging geven hier zelf gelegenheid te scheppen tot het houden van loterijen.

Mr. Desertine.

Mr. A. W. J. M. Desertine, die benoemd is tot lid van het hof van justitie te Curaçao, was in 1921 benoemd tot griffier bij het Kantongerecht in Oss en een jaar tevoren tot secretaris van den Raad van Arbeid te Hoorn. Mr. Desertine is 33 jaar.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Van Paddenburg en zijn boekje.

Op gezag van Teenstra staat het in 1819 bij de Erven François Bohn te Haarlem uitgegeven boekje *Beschrijving van het eiland Curaçao en onderhoorige eilanden. Uit onderscheidene stukken, bijdragen en opmerkingen opgemaakt, door een bewoner van dat eiland* op naam van den landsonderwijzer G. G. van Paddenburg. Is van Van Paddenburg's Curaçaoschen tijd weinig goeds te vertellen — van dit boekje doet Feenstra het ook niet: „niet alleen kort en onjuist, maar de Schrijver veroorlooft zich wel eens, de zaken aanmerkelijk te vergrooten, zooals deszelfs ongehoorde Duizendbeenen, ...van eene el lang, en vijf à zes duimen breed." Ook geeft van P. de bergen omtrent eens zoo hoog op, als dezelve werkelijk zijn." Ook vroeger schijnt het oordeel ongunstig geweest te zijn, en Van Paddenburg heeft zijn vaderschap — wel wat vaag — geloochend. Toen het boekje in het voorjaar van 1820 op Curaçao kwam, droeg de gouverneur-generaal ad interim Mr. Van Starckenborgh den fiskaal Mr. Elsevier een onderzoek op. Deze heeft den onderwijzer Eekhout, wiens naam in het boekje genoemd wordt, om inlichtingen gevraagd en berichtte 3 Februari 1820 den gouverneur-generaal het volgende:

„G. G. van Paddenburg naar aanleiding dezes antwoords (van den onderwijzer K. van Eekhout aan den fiskaal) door mij mede ondervraagt zijnde, heeft mij geantwoord, dat zich wel rappelleert een kleine schets omtrent Curaçao twee jaren geleden aan zijn Vader in Amsterdam te hebben gezonden, maar geenzins met last om die door de Drukpers te bezorgen, dat zulks geschied zijnde, buiten zijn kennis gebeurd is, terwijl echter geenzins deze beschrijving hiervoor erkend.

't Schijnt mij toe dat deze zoogenaamde beschrijving zamengeflanst is uit meer dan eene gebrekkige opgave, en dus ver beneden de attentie van 't Gouvernement."

Ten slotte raadt de fiskaal in Holland den drukker naar den auteur te vragen.

Uit den Verren Vreemde.

Moge het waar zijn.

In officieele kringen te Bern neemt men thans aan, dat de Russen toch nog zullen deelnemen aan de vergaderingen van de commissie van voorbereiding voor de ontwapeningsconferentie, ook indien deze te Genève gehouden wordt. Na de uitdrukkelijke belofte van de Zwitsersche regeering dat den sovjet-gedelegeerden alle mogelijke maatregelen ter bescherming van hun persoonlijke veiligheid zullen gewaarborgd zijn, schijnen de Russen niet langer in hun verzet tegen Genève te volharden en dit des te minder, omdat men in Volkenbondskringen scheen besloten te zijn, na den brief van Motta aan den Volkenbond, aan den Russischen wensch om de vergaderingen buiten Zwitsersch gebied te doen plaats vinden, niet toe te geven.

Moge het waar zijn. 't Gaat, zooals men weet, om het deelnemen aan de conferentie van een 19-tal vertegenwoordigers van mogendheden, leden en niet-leden van den Volkenbond (o.a. ook Nederland) die 15 Februari te Genève moeten samen komen ter voorbereiding van een internationale conferentie, die dan het vraagstuk der wapenbeperking tot een practisch resultaat zal hebben te leiden. Wellicht zal Moskou de gelegenheid weer aangrijpen om vooral oppositie te voeren, maar al kibbelende schiet men toch beter op dan wanneer er niet gepraat wordt. Jammer maar, dat er geruchten loopen over gebrek aan overeenstemming tusschen andere mogendheden: waarom de datum van 15 Februari twee maanden zou zijn verdaagd.

De Chineesche chaos.

Men zal zich herinneren, dat wij de verwarringen in China als een record beschouwden met de mits echter dat elke dag daar het record van den vorigen sloeg. Dit is tot heden waar gebleven.

Onder het opschrift „Het zinkende schip?" vatte de N. R. Ct. van 8 Jan. den toestand aldus samen:

Generaal Feng-joe-sjang heeft er genoeg van en gaat zich nu maar voorloopig buitenslands ophouden. Pas was dit bekend geworden, of ook uit Moekden kwam een dergelijk bericht, via Tokio naar Europa doorgegeven. Het behelsde dat Tsang-tso-lin, trots zijn jongste toch werkelijk zeer groote successen, eveneens voornemens was zich uit den actieven burgeroorlog terug te trekken. Er zou in die richting pressie op hem zijn uitgeoefend door een aantal invloedrijke Chineesche generaals, en — ofschoon wel wat onwillig — bleek Tsang toch niet absoluut ongeneigd om af te treden.

En thans komt no. 3 met het plan om zich uit de regeerings-zaken terug te trekken. Die derde is niemand minder dan president Toean-tsji-joei. Hij zou zijn gezag op 15 dezer willen neerleggen en het dan willen stellen in handen van het kabinet. Dat meldt tenminste een Reuter-telegramm van 8 dezer uit Peking. Het is wel curieus dat later uit Peking gemeld werd dat het voornemen van Toean-tsji-joei, door hem meegedeeld in een rondzendbrief aan de provinciale gouverneurs, weer op losse schroeven is komen te staan. Het bewuste telegram was weer van overheidswege teruggevraagd voor... revisie.

Met dat al mag men uit de daad van Feng-joe-sjang en de gemelde voornemens van Tsjang-tso-lin en Toean-tsji-joei wel afleiden, dat men zich in China in de kringen der gezaghebbers allerminst veilig voelt. Wat thans gebeurt doet denken aan de oude spreekwijze van de ratten en het zinkende schip.

Nadat de N. R. Ct. deze samenvatting gegeven had, bracht Reuter de volgende telegrammen uit Peking. Een overeenkomst is tot stand gekomen, dat Wang, voorloopig minister van buitenlandsche zaken, het premierschap en het ministerschap van buitenlandsche zaken definitief op zich neemt. Hij zal een nieuwe regeering vormen. De voorloopige president Toean-tsji-joei en de premier Hsoe sjih jing treden af.

Het rondzend-telegram, waarin Toean-tsji-joei aankondigt, dat hij van plan is af te treden, is gisterenavond na een herziening, verzonden. Er wordt geen datum genoemd. Men meent, dat het een proefbalon is van een beweging om hem aan het bewind te houden.

Nadat het kabinet het ontslag van generaal Feng-joe sjang had aanvaard, heeft het een bijzonderen commissaris benoemd, belast met de bestudeering van de industrieele situatie in den vreemde.

Een telegram uit Tokio voegt hieraan toe: Een vertegenwoordiger van den Japanschen minister van buitenlandsche zaken verklaarde, dat indien de conferentie over de douane en de exterritorialiteit verdaagd werd, Japan zijn gedelegeerden niet zou terugroepen, die over zouden gaan tot een gedachtenwisseling met de gedelegeerden der andere mogendheden in afwachting, dat er een stabiele regeering komt. Men meent te weten, dat Japan de nieuwe Chineesche regeering zal erkennen als het vaststaat, dat zij stevig gevestigd is.

Sedert zijn weer nieuwe verwikkelingen gemeld, zooals zulks behoort bij onze stelling, dat elke dag het record van den vorigen slaat.

Een Hollandsche kolonie in Canada.

Reuter meldt uit Winipeg:

Saskatchewan, de Canadeesche provincie, wenscht een Hollandsche kolonie te vormen. Met dit doel vertoeft thans de heer H. M. Hennequin, een geboren Hollander en secretaris van de Holland Colonisation Board in Saskatchewan, in Holland om een aantal gezinnen te kiezen, die de kern van de kolonie zullen uitmaken.

Chili Peru.

Generaal Pershing is naar New York teruggekeerd. Herinnert men zich waarom hij naar Chili ging? Er bestaat sedert lang een grensgeschil tusschen Chili en Peru, betreffende de gebieden Tacna en Arica. Meegaande met den tijdgeest, hadden beide staten besloten door scheidsrechterlijke beslissing een eind aan de zaak te maken. Staatssecretaris Hughes van de Ver. St. werd bereid gevonden om als arbiter op te treden. Hij gaf echter geen definitieve uitspraak, maar liet deze over aan volksstemming van de bewoners der landschappen in geding. Wetende hoe zonderling vaak bij volksstemmingen wordt gehandeld, en de twee betrokken republieken ten deze niet beter achtend dan andere landen, bedong de President der Ver. Staten dat waarborgen zouden worden gegeven voor een eerlijken uitslag. Een Amerikaansche commissie ging er, onder presidium van generaal Pershing, heen om de regeling te leiden en op de uitvoering toezicht te houden.

Deze maatregel en de wijze waarop hij wordt toegepast valt echter in 't geheel niet in de smaak der Chileenen. Chili heeft het betwiste gebied reeds sedert tientallen jaren „voorloopig" onder bestuur, de daar aanwezige Chileensche ambtenaren komen derhalve herhaaldelijk te staan tegenover de Amerikaan-

sche commissie. Wat zij als heel gewone middelen beschouwen, of willen doen beschouwen, om de bewoners te doordringen van het belang om voor Chili te stemmen, wordt door de commissie niet als zoodanig aanvaard. De ontstemming van Chileensche zijde is zeer groot; instede van met eerlijke onpartijdigheid treedt, wordt beweerd, de commissie ten voordeele van Peru op; zelfs gaan er stemmen op om onder deze omstandigheden de volksstemming niet te laten doorgaan. Blijkbaar ziet generaad Pershing in dat het bereiken van het beoogde doel niet is verzekerd. Komt 't niet tot een volksstemming, of heeft deze wel plaats, doch onder omstandigheden waarin de verliezende partij reden of aanleiding zal zoeken om het resultaat niet geldig te verklaren, dan is er voor niemand eenige eer te behalen, en dan zal er op zeer ongewenschte wijze afbreuk worden gedaan aan de arbitragegedachte.

Pershing is „wegens ziekte" naar New York teruggekeerd. Het is volstrekt niet onwaarschijnlijk dat de toestanden in Tacna-Arica ongunstig op zijn gezondheid hebben ingewerkt. Hughes zou dan de diagnose voor het Chili-Peru geschil niet zuiver gesteld, het geneesmiddel niet gevonden hebben en Pershing zou hiervan het medeslachtoffer zijn geworden.

Intusschen zijn de overige leden der commissie nog in functie en blijft men doende de volksstemming te organiseeren.

Hoort men hier over eenigen tijd hoe het daar verder geloopen is, dan weet men waar het om gaat.

Het hier voorafgaande bleef de vorige week liggen, door gemis aan plaatsruimte. 't Zou anders precies op tijd geweest zijn, ter toelichting bij op 7 en 8 Januari in de bladen opgenomen berichten.

Uit Arica wordt bericht dat te Tacna in Chili onlusten hebben plaats gehad tusschen de Chileensche bevolking en 36 ambtenaren voor de volksstemming uit Peru. De ambtenaren vluchtten in het huis van generaal Pazarro, die de stemcampagne voor Peru leidt en de bevolking verklaart, dat de generaal van het balcon van zijn huis op de menigte heeft geschoten. Bij dit gevecht zijn vijf personen gewond o.w. de Chileensche prefect van politie. Een auto werd door de menigte aangevallen en omvergeworpen, waarbij verscheidene Peruanen gewond werden.

In plaats van den afgetreden generaal Pershing is de generaal-majoor Lassiter benoemd tot voorzitter der Amerikaansche commissie van toezicht bij de volksstemming, waardoor het grensgeschil zou moeten worden opgelost.

Blijkt hieruit dat president Coolidge zijn hand niet van de zaak heeft teruggetrokken, de gemelde incidenten doen toch vreezen, het warme bloed van de Zuid-Amerikanen in aanmerking nemende, dat de volksstemming de eindelijke bevrediging nog niet zal vermogen te brengen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

De leden van deze afdeeling, die hunne kinderen op Zaterdag 23 Januari a.s. in de gelegenheid willen stellen de reis met het D. S. S. „Patria" van Rotterdam naar Batavia op de film mede te maken, worden verzocht zoo spoedig mogelijk aan den Secretaris op te geven op hoeveel plaatsen gerekend moet worden.

De Secretaris voornoemd,
L. D. PETIT,
Saxenburgstraat 34, Tel. 22490.

Afdeeling Apeldoorn.

JAARVERGADERING op Woensdagavond 27 *Januari kwart voor acht*, in het gebouw der Coöp. Landb. Hand. Verg., Stationsstraat.

1. Opening; notulen; mededeelingen.
2. Jaarverslag; rekening en verantwoording.
3. Verkiezing van twee bestuursleden. Voorgesteld zijn: Mevr. M. L. v. Blijenburgh en de Heer J. Eigenhuis. Pauze met thee.
4. *„Indië en Wij."* Voordracht met lichtbeelden door den Heer J. C. Baars.
5. Rondvraag; sluiting.

Entrée voor leden en begunstigers vrij.
Introductie van *belangstellenden* voor deze vergadering ook vrij.

Leden en begunstigers van de afdeeling Apeldoorn, komt op deze vergadering, want het is voor het bestuur niet bemoedigend als ge ontbreekt op de vergadering, waarop het verantwoording aflegt van hetgeen het in het afgeloopen jaar deed en mededeelt, wat het in het komende werkjaar denkt te doen. Hebt ge iets op te merken, of een wensch te uiten, doe het op deze vergadering, die bij uitstek geschikt is om het contact tusschen leden en bestuur te behouden.

Breng vooral iemand mee, waarvan ge weet, dat hij of zij belangstelt, en...... tracht hem of haar te bewegen lid te worden.

HET BESTUUR.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

H.H. Secretarissen en Penningmeesters (c.q. Secretarissen-Penningmeesters) worden herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement der Vereeniging, aldus luidende:

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Januari* aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op *1 Januari*, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den *1en Maart* aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen, door de afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen (of bereids goedgekeurd) formulier;

c. eene opgave van onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

A. van der Burgh, 2e officier bij de Gouv. Marine, Den Haag, Engelenburgstraat 53.
J. C. Wiggelinkhuijzen, controleur 2e kl. bij den P.T.T.-dienst, Utrecht, Lange Smeestraat 39.
J. J. G. Poell, onderdirecteur bij het Gevangeniswezen, Leiden, Papegracht 12.
J. W. Kwak, controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Doorn, p/a. G. Stroman, Huize „Ne Despera".
C. W. Hündling, hoofdagent van politie 1e kl., Lijnbaangracht 74, Amsterdam.
Mevr. P. W. M. de Kuijper geb. Weise, onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O., Den Haag, Antonie Duijckstraat 90.
J. A. E. Halkema, commissaris van politie 1e kl., Den Haag, Hugo de Grootstraat 8.
A. Klootwijk, politie-opziener 1e kl. bij de Alg. Politie, Barendrecht.
J. A. Battaerd, refendaris 1e kl. bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Wieringen, p/a. Notaris H. Obreen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten,

c. leeraar (leerares) M.O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);

d. leeraar (leerares) M.O. Fransche taal (volledig bevoegd);

e. leeraar (leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

f. leeraar (leerares) M.O. Engelsche taal (volledig bevoegd);

g. doctor of doctorandus klassieke letteren voor de V.H.O.-afdeeling der Alg. Middelb. School te Bandoeng;

h. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

i. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 1 hoofdonderwijzer;

b. 2 hoofdonderwijzeressen;

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *h*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *i*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

MINISTERIE VAN KOLONIEN.

Verpleegsters bij den dienst der Volksgezondheid in N.-I.

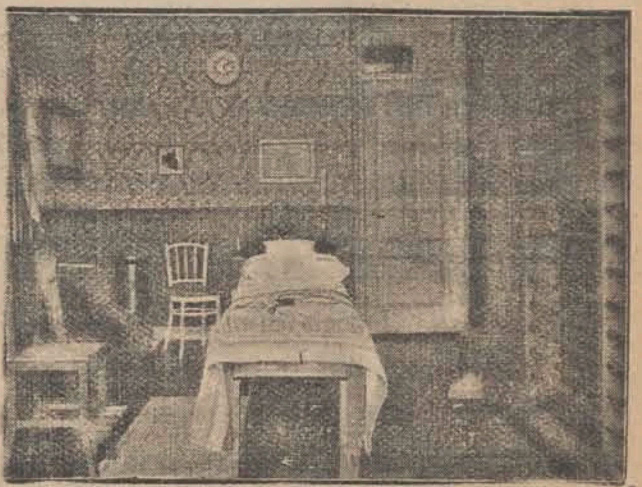
Ter vervulling van de betrekking van verpleegster bij den dienst der Volksgezondheid in Nederlandsch-Indië moeten derwaarts worden uitgezonden gediplomeerde verpleegsters, die liefst niet ouder dan 35 jaar zijn.

Voor nadere inlichtingen zich te wenden tot de 9e Afdeeling A B. (Personeele zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

A. van der Hoeven, De Genestetstraat 39rood, te Dordrecht, als leeraar bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mutatiestaat van 6 tot 13 Januari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Jhr. J. Six, Amsterdam, Vondelstraat 21. ƒ 5.—	Secretaris van de Afdeeling Amsterdam.
H. Paulides, Kunstschilder, Amsterdam, 1ste Helmerstraat 229. ƒ 5.—	
Mevrouw F. A. Ebeling-Launy, Rotterdam, Heemraadsingel 299. ƒ 5.—	Secretaris-Penningmeester Afdeeling Rotterdam.
Mejuffrouw J. Ebeling, Rotterdam, Heemraadsingel 299. ƒ 5.—	
N.V. West-Indische Vruchtenproducten en Vruchtenconserveerhandel „Surinaam", Rotterdam, Schiedamsche Weg 171 B. ƒ 5.—	Eigen aanmelding.
J. W. Verloop, Velp, Zutfensche Straatweg 8. ƒ 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. Arnhem.
E. J. W. Basset, Den Haag, Eikstraat 8. ƒ 5.—	Den heer W. F. H. Schoenmaker, Den Haag.
C. R. C. Isselt, Den Haag, Jozef Israëllaan 9. ƒ 5.—	Den heer N. Anakram te Amsterdam.
J. Ph. Freyss, oud-Hoofdambtenaar B.B., Den Haag, Imhoffplein 1. ƒ 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. 's-Gravenhage.
S. Kal, Alphen a/d. Rijn, Prins Hendrikstraat 27a	Eigen aanmelding.
I. F. D. Gerungan, O. Hfd. Agent N.-I. Spaarbank te Tondano	Eigen aanmelding.
Teungkoe Moesa, Districtshoofd te Tandjong-Balei (S. O. K.). ƒ 10.—	Hoofdvertegenwoordiger O. en W. in Oost-Indië.
Ir. J. G. Pouw, Administrateur B. P. M. te Tjepoe (res. Rembang). ƒ 6.—	
F. W. Karthaus, Administrateur s.f. „Tjoekir" te Djombang. ƒ 6.—	
Th. F. H. Zurhake, Agent Ned. Stoomv. Mij. te Soerabaja. ƒ 6.—	

Nieuwe Begunstiger:

Mr. L. F. A. Baron de Kock, Officier van Justitie, Tanah Abang West 70, Weltevreden. ƒ 2.50	Hoofdvertegenwoordiger O. en W. in Oost-Indië.

Afschrijven:

Slamat Djojo Hoesodo, Inlandsch Arts, Amsterdam, Nassaukade 313 I.

Mevrouw M. W. van Ysselstein, Amersfoort, Hendrik van Viandestraat 5.

P. N. Adriani, oud-Lid Factorij N. H. M., Zoutindustrie te Boekelo (O.).

Adresveranderingen:

W. Rehbock, Amsterdam, van: Tenierstraat 5 II naar: Joh. Vermeerstraat 73 II.

Dr. A. Bant, Leeraar N.-I. A. S., van: Amsterdam, van Breestraat 120B naar: Soerabaija, p/a. den heer E. C. Tänzer, Sumatrastraat 39.

Prof. Dr. N. J. Krom, Leiden, van: Groenhovenstr. 9 naar: Witte Singel 18.

Ch. Monod de Froideville, van: Leiden, Aalmarkt 9, naar: Den Haag, Archimedesstraat 62. ƒ 5.—.

B. Alkema, Predikant, van: Maarssen naar: Soest. ƒ 2.50 (Afd. Utrecht).

Mas Soemitro, Amersfoort, van: Bernulfusstraat 10 naar: Kapelweg 120.

L. C. Westenenk, Oud Lid van den Raad van Indië, van: Deventer, Bergschild 37, naar: Scheveningen, Gentsche straat 131. ƒ 5.

W. H. F. Engelen, van: Rijswijk, Caan van Necklaan 289, naar: H.T.O. te 's-Gravenhage.

H. G. F. Jonker, Indoloog, Den Haag, van: Thomsonlaan 92, naar: Oleanderlaan 85.

P. Bergmeijer, thans Burgemeester te Almkerk (N.-Br.)

Fred. Oudschans Dentz, van: Paramaribo, naar: c.o. Mr. R. T. Thompson „Malvam" 89 Priory Road, West Hill, Hastings, England.

H. Polak, oud-Ass. Resident, van: Sibolga, naar: Genève, Pension Coupier, Rue des Alpes 3-5.

R. Kuiken, Agent N.-I. Escompto Mij., van: Semarang naar: Weltevreden, Wilhelminalaan 10.

C. Swarts, Onderwijzer M.U.L.O., Weltevreden, van: Viosplein Zuid 11 naar: Palmenlaan 4.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.